

Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь

Установа адукацыі
«Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт
імя Францыска Скарыны»

ГІСТОРЫЯ ДЗЯРЖАВЫ І ПРАВА БЕЛАРУСІ

Практычнае кіраўніцтва

для студэнтаў спецыяльнасці
1 – 24 01 02 – «Правазнаўства»

Укладальнік **І. В. Нямкевіч**

Гомель
ГДУ ім. Ф Скарыны
2015

УДК 94:34(476)(076)
ББК 67.3(4Бел)я73
Г516

Рэцэнзенты:
кандыдат юрыдычных навук Ж. Ч. Канавалава,
кандыдат юрыдычных навук Н. В. Капыткова

Рэкамендавана да выдання
навукова-метадычным саветам установы адукацыі
«Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Францыска Скарыны»

Гісторыя дзяржавы і права Беларусі : практычнае
Г516 кіраўніцтва / уклад. І. В. Нямкевіч ; М-ва адукацыі
Рэспублікі Беларусь, Гом. дзярж. ун-т імя Ф. Скарыны. –
Гомель : ГДУ ім. Ф. Скарыны, 2015. – 44 с.
ISBN 978-985-577-089-4

Практычнае кіраўніцтва да практычных заняткаў па дысцыпліне
«Гісторыя дзяржавы і права Беларусі» ўключае ўводзіны, тэматыку
практычных заняткаў, тэматыку рэфератаў, пытанні для самакантролю і
рэкамендаваную літаратуру па кожнай тэме.

Выданне адрасавана студэнтам 1 курса спецыяльнасці 1 – 24 01 02 –
«Правазнаўства».

УДК 94:34(476)(076)
ББК 67.3(4Бел)я73

ISBN 978-985-577-089-4

© Нямкевіч І. В., укладанне, 2015
© Установа адукацыі
«Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт
імя Францыска Скарыны», 2015

Змест

Прадмова.....	4
Тэматыка семінарскіх заняткаў.....	5
Тэма 1. Уводзіны ў гісторыю дзяржавы і права Рэспублікі Беларусь.....	5
Тэма 2. Старажытныя дзяржавы на тэрыторыі Беларусі ў IX – першай палове XIII стагоддзяў. Асноўныя рысы старажытнага звычайнага права.....	6
Тэма 3. Крыніцы і асноўныя рысы права феадальнай Беларусі ў XIV–XVI стагоддзях.....	9
Тэма 4. Грамадска-палітычны лад і права Беларусі ў складзе канфедэратыўнай Рэчы Паспалітай (XVII–XVIII стагоддзі)...	19
Тэма 5. Беларусь у складзе Расійскай імперыі. Грамадска-палітычны лад і права (канец XVIII стагоддзя – 1917 год).....	21
Тэма 6. Абвяшчэнне беларускай дзяржаўнасці: БНР – БССР (1917–1920 гады).....	23
Тэма 7. Савецкая Беларусь у 20-я гады. Канстытуцыя БССР 1927 года.....	29
Тэма 8. Дзяржава і права БССР у перыяд фарсіраванага будаўніцтва “сацыялізму” (1929–1941 гады).....	31
Тэма 9. Грамадска-палітычнае развіццё і права БССР у пасляваенны перыяд (другая палова 40-х гадоў – 80-я гады)..	33
Тэма 10. Беларусь на шляху да прававой дзяржавы.....	35
Рэкамендаваная літаратура.....	41

Прадмова

“Гісторыя дзяржавы і права Беларусі” з’яўляецца адной з базісных дысцыплін агульнаметадалагічнага характару і ўключана ў пералік агульнапрафесійных і спецыяльных дысцыплін рабочага вучэбнага плана спецыяльнасці “Правазнаўства”. Паспяховае засваенне дадзенай вучэбнай дысцыпліны з’яўляецца адным з важнейшых элементаў падрыхтоўкі студэнтаў-юрыстаў, стварае неабходную базу для паспяховага вывучэння і засваення іншых дысцыплін (канстытуцыйнага права, агульнай тэорыі права, крымінальнага права і працэсу, грамадзянскага права і працэсу). Вывучэнне дысцыпліны, знаёмства з гістарычным развіццём дзяржавы і права нашай краіны садзейнічае станаўленню нацыянальнай самасвядомасці, уплывае на фарміраванне грамадзянскай пазіцыі, на прафесійнае самавызначэнне студэнтаў.

Мэтай дысцыпліны з’яўляецца засваенне студэнтамі асаблівасцей гістарычнага развіцця дзяржаўных органаў, судовай сістэмы, заканадаўства Беларусі на розных этапах яе гісторыі.

Задачамі дысцыпліны абавязковага кампанента з’яўляюцца:

- засваенне канцэптуальных асноў і храналагічнай паслядоўнасці развіцця беларускай дзяржаўнасці і прававой сістэмы;
- аналіз прычын, умоў, этапаў і асаблівасцей развіцця дзяржавы і права Беларусі;
- засваенне заканамернасцей і асаблівасцей эвалюцыі прававых інстытутаў, галін права, заканадаўства;
- аналіз помнікаў права і дасягненняў прававой культуры Беларусі;
- засваенне прававых пытанняў айчыннай гісторыі дзяржавы і права.

Вывучэнне гісторыі дзяржавы і права Беларусі садзейнічае авалоданню навыкамі работы з першакрыніцамі – помнікамі права, гісторыка-прававога іх каментавання, працы з даведачнай літаратурай. Неабходнасць абагульняць у працэсе навучання разнастайны канкрэтны матэрыял, выяўляць заканамернасці і адметнасці развіцця дзяржавы і права Беларусі развівае аналітычныя здольнасці студэнтаў. На семінарскіх занятках студэнты набываюць навыкі публічнага выступлення і вядзення навуковай дыскусіі.

Тэматыка семінарскіх заняткаў

Тэма 1. Уводзіны ў гісторыю дзяржавы і права Рэспублікі Беларусь

1. Значэнне, прадмет і задачы гісторыі дзяржавы і права Рэспублікі Беларусь.
2. Пытанні гісторыі дзяржавы і права Беларусі ў пісьмовых крыніцах і працах вучоных.
3. Перыядызацыя гісторыі дзяржавы і права Рэспублікі Беларусь.

Тэматыка рефератаў

1. Пытанні дзяржавы і права ў творчасці асветнікаў і навукоўцаў Беларусі XVI–XVIII стагоддзяў.
2. Жыццё і навуковая дзейнасць стваральнікаў гісторыі дзяржавы і права Беларусі (Т. Чацкі, І. Даніловіч, М. Уладзімірскі-Буданаў, М. Любаўскі, У. Пічэта ды інш.).

Пытанні для самакантролю

1. Паспрабуйце вызначыць месца гісторыі дзяржавы і права Беларусі ў сістэме навуковых ведаў.
2. Ахарактэрызуйце прадмет гісторыі дзяржавы і права Беларусі.
3. Як суадносяцца паміж сабой паняцці “крыніца права” і “помнік права”?
4. Як вы разумееце ўзаемасувязь тэорыі і гісторыі дзяржавы і права?
5. Назавіце перадумовы ўзнікнення навукі гісторыі дзяржаўнасці і права на нашых землях.
6. Які час можна прызнаць найбольш спрыяльным для развіцця навукі гісторыі дзяржавы і права Беларусі?
7. На якія перыяды падзяляецца гісторыя дзяржавы і права Беларусі?

Нарматыўныя крыніцы, дакументы і літаратура

1. Асветнікі зямлі Беларускай: X – пачатак XX ст.: энцыкл. давед. / рэдкал.: Г. П. Пашкоў [і інш.]. – Мінск: БелЭн, 2006. – 490 с.

2. Вішнеўская, І. У. Палітычная і прававая думка Беларусі на мяжы еўрапейскіх цывілізацый (IX–пачатак XXI стст): манаграфія / І. У. Вішнеўская. – Мінск: Тэсэй, 2008. – 296 с.

3. Вішнеўскі, А. Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі: вучэб. дапаможнік / А. Ф. Вішнеўскі. – Мінск: ВП “Экаперспектыва”, 2000. – 319 с.

4. Гісторыя палітычнай і прававой думкі Беларусі XVI–XVIII ст.: хрэстаматыя / аўт.-склад. Т. І. Доўнар, Ю. П. Доўнар, Л. Л. Голубева; пад рэд. Т. І. Доўнар. – Мінск: БДУ, 2004. – 207 с.

5. Доўнар, Т. І. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі: вучэб. дапаможнік / Т. І. Доўнар. – Мінск: ДІКСТ БДУ, 2011. – 552 с.

6. Сокол, С. Ф. Политическая и правовая мысль в Белоруссии XVI – первой половины XVII в. / С. Ф. Сокол; науч. ред. И. А. Юхо; АН Белорусской ССР, Ин-т философии и права. – Минск: Наука и техника, 1984. – 189 с.

7. Юхо, И. А. История юридической науки Беларуси / И. А. Юхо, С. Ф. Сокол; Белорусский негосударственный ин-т правоведения. – Минск: БИП, 2000. – 95 с.

8. Юхо, Я. А. Кароткі нарыс гісторыі дзяржавы і права Беларусі / Я. А. Юхо. – Мінск: Універсітэцкае, 1992. – 272 с.

9. Юхо, Я. А. Гісторыя графія гісторыі дзяржавы і права феадальнай Беларусі / Я. А. Юхо; НАН. Бел. Ін-т філасофіі і права. – Мінск: Права і эканоміка, 1999. – 102 с.

10. Юхо, Я. А. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі: вучэбн. дапаможнік : у 2 ч. Ч. 1 / Я. А. Юхо. – Мінск: РІВШ БДУ, 2000. – 352 с.

11. Шалькевіч, М. Ф. Гісторыя палітычнай і прававой думкі Беларусі: навучальны дапаможнік / М. Ф. Шалькевіч. – Мінск: Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт, 1999. – 200 с.

Тэма 2. Старажытныя дзяржавы на тэрыторыі Беларусі ў IX – першай палове XIII стагоддзяў. Асноўныя рысы старажытнага звычайнага права

1. Асаблівасці палітычнага ладу Полацкага і Тураўскага княстваў.

2. Станаўленне права старажытнай Беларусі і яго характарыстыка.

3. Гісторыка-прававая характарыстыка Дагавора Смаленскага, Полацкага і Віцебскага княстваў з Рыгай, Гоцкім берагам і нямецкімі гарадамі 1229 года.

4. Выяўленне ў Дагаворы 1229 года нормаў розных галін права (абмеркаванне вынікаў адпаведнага практычнага задання).

Тэматыка рефератаў

1. Міжнародныя пагадненні і васальныя дагаворы – крыніцы старажытнага беларускага права.

2. Звычайнае права Беларусі і яго адлюстраванне ў пісаным заканадаўстве.

3. Параўнальны аналіз нормаў “Рускай праўды” і Дагавора 1229 года.

Пытанні для самакантролю

1. Назавіце гістарычныя перадумовы пераходу да новага тыпу публічнай улады – княжацкай улады.

2. Чаму палітычныя ўтварэнні ўсходніх славянаў у IX – першай палове XIII стагоддзя былі нетрывалымі?

3. Паспрабуйце выявіць падабенства і адрозненні ў развіцці раннефеадальнай дзяржаўнасці ў нашым рэгіёне і ў Заходняй Еўропе.

4. Ці можна лічыць сацыяльны лад грамадства IX – першай паловы XIII стагоддзяў саслоўным?

5. Якім чынам адбывалася фарміраванне феадальных адносін на ўсходнеславянскіх землях?

6. Якія прадстаўнічыя органы абмяжоўвалі ўладу князя? Інтэрэсы якой часткі грамадства яны прадстаўлялі?

7. Пералічыце крыніцы права старажытнай Беларусі.

8. Якія рысы характарызуюць звычайнае права Беларусі?

9. Ці можна выкарыстоўваць нормы “Рускай праўды” для характарыстыкі права старажытнай Беларусі?

10. Чым адрозніваецца паняцце злачынства ў звычайным праве ад яго трактоўкі ў пазнейшыя часы?

Нарматыўныя крыніцы, дакументы і літаратура

1. Алексеев, Л. В. Полоцкая земля: Очерки истории северной Белоруссии в IX–XIII вв. / Л. В. Алексеев. – М.: Наука, 1966. – 295 с.

2. Беларускія летапісы і хронікі: пер. са старажытнарускай, старабеларус. і польск. / уклад. У. Арлова; прадм. В. Чамярыцкага. – Мінск: Беларускі кнігазбор, 1997. – 432 с.

3. Вішнеўскі, А. Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі: вучэб. дапаможнік / А. Ф. Вішнеўскі. – Мінск: ВП “Экаперспектыва”, 2000. – 319 с.
4. Вішнеўскі, А. Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі ў дакументах і матэрыялах : (Са старажытных часоў да нашых дзён) : вучэб. дапаможнік / А. Ф. Вішнеўскі, Я. А. Юхо; пад агульнай рэд. А. Ф. Вішнеўскага. – 2-е выд., дап. – Мінск: Акадэмія МУС РБ, 2003. – 320 с.
5. Владимирский-Буданов, М. Ф. Обзор истории русского права / М. Ф. Владимирский-Буданов. – Ростов-на-Дону: Изд-во «Феникс», 1995. – 640 с.
6. Дагавор Смаленскага, Полацкага і Віцебскага княстваў з Рыгай, Гоцкім берагам і нямецкімі гарадамі 1229 года (Готландская рэдакцыя) // Вішнеўскі, А. Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі ў дакументах і матэрыялах : (Са старажытных часоў да нашых дзён) : вучэб. дапаможнік / А. Ф. Вішнеўскі, Я. А. Юхо; пад агульнай рэд. А. Ф. Вішнеўскага. – 2-е выд., дап. – Мінск: Акадэмія МУС РБ, 2003. – С. 15–19.
7. Дагаворы і граматы як крыніцы беларускага феадальнага права : дапаможнік для студ. юрид. фак. / Я. Юхо [і інш.]; БДУ. – Мінск: БДУ, 2000. – 128 с.
8. Доўнар, Т. І. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі: вучэб. дапаможнік / Т. І. Доўнар. – Мінск: ДІКСТ БДУ, 2011. – 552 с.
9. Доўнар Т. Полацкія граматы – помнікі старажытнай Беларусі / Т. Доўнар // Юстиция Беларусі. – 2007. – № 6. – С. 73–75.
10. Ермаловіч М. Старажытная Беларусь: Полацкі і Новагародскі перыяды / М. Ермаловіч. – Мінск: Мастацкая літаратура, 2001. – 366 с.
11. Загарульскі, Э. М. Заходняя Русь: IX–XII стст.: вучэб. дапаможнік / Э. М. Загарульскі. – Мінск: Універсітэцкае, 1998. – 240 с.
12. Катлярчук, А. Швэды ў гісторыі й культуры беларусаў / А. Катлярчук. – Менск: Энцыклапедыкс, 2002. – 296 с.
13. Сільчанка, М. У. Паходжанне дзяржавы і права: вучэб. дапаможнік / М. У. Сільчанка. – Мінск: Тэсей, 2005. – 144 с.
14. Штыхаў, Г. В. Вытокі беларускай дзяржаўнасці / Г. В. Штыхаў // Беларускі гістарычны часопіс. – 1993. – № 1. – С. 11–16.
15. Юхо, Я. А. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі: вучэб. дапаможнік : у 2 ч. Ч. 1 / Я. А. Юхо. – Мінск: РІВШ БДУ, 2000. – 352 с.
16. Юхо, Я. А. Кароткі нарыс гісторыі дзяржавы і права Беларусі / Я. А. Юхо. – Мінск: Універсітэцкае, 1992. – 272 с.
17. Юхо Я. А. Паходжанне дзяржавы на Беларусі / Я. А. Юхо // Спадчына. – 1990. – № 4. – С. 11–13.

Тэма 3. Крыніцы і асноўныя рысы права феадальнай Беларусі ў XIV–XVI стагоддзях

Заняткі 1

1. Прывілейны перыяд у развіцці заканадаўства ВКЛ.
2. Гісторыка-прававы аналіз агульназемскіх прывілеяў 1387 года і 1413 года.
3. Гісторыка-прававы аналіз Казімірава прывілея 1447 года.
4. Гісторыка-прававы аналіз агульназемскіх прывілеяў 1492 года і 1506 года.

Тэматыка рефератаў

1. Палітычная гісторыя ВКЛ часоў Ягайлы і Вітаўта.
2. Грамадскі лад на Беларусі ў XIV–XVI стагоддзях.
3. Дзяржаўны лад ВКЛ.

Пытанні для самакантролю

1. Якія перыяды вылучаюцца ў развіцці заканадаўства ВКЛ?
2. Дайце агульную характарыстыку прывілеям як форме заканадаўства.
3. Па якіх асновах можна класіфікаваць прывілеі?
4. Пералічыце, паводзіны якіх суб'ектаў рэгулявалі агульназемскія прывілеі.
5. Якія нормы агульназемскіх прывілеяў забяспечвалі пераўтварэнне класа феадалаў у прывілеяванае саслоўе шляхты?
6. Якія нормы Гарадзельскага прывілея мелі дыскрымінуючы характар у адносінах да некатолікаў?
7. Якія нарматыўныя акты пацвярджалі роўнасць правоў феадалаў праваслаўных з католікамі?
8. Якія новыя правы ў адносінах з феадальна залежнымі селянамі надаваў панам-феадалам Казіміраў прывілей?
9. Якія нормы агульназемскіх прывілеяў садзейнічалі афармленню абмежаванай саслоўна-прадстаўнічай манархіі ў ВКЛ?

Нарматыўныя крыніцы, дакументы і літаратура

1. Агульназемскі прывілей Вялікага князя Літоўскага Жыгімонта Казіміравіча 1506 года // Вішнеўскі, А. Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі ў дакументах і матэрыялах : (Са старажытных часоў да нашых дзён) : вучэб. дапаможнік / А. Ф. Вішнеўскі, Я. А. Юхо; пад агульнай рэд. А. Ф. Вішнеўскага. – 2-е выд., дап. – Мінск: Акадэмія МУС РБ, 2003. – С. 52–55.

2. Беларускія летапісы і хронікі: пер. са старажытнарускай, старабеларус. і польск. / уклад. У. Арлова; прадм. В. Чамярыцкага. – Мінск: Беларускі кнігазбор, 1997. – 432 с.

3. Васілевіч, Р. А. Гісторыя канстытуцыйнага права Беларусі / Р. А. Васілевіч, Т. І. Доўнар, І. А. Юхо. – Мінск : ВТАА “Права і эканоміка”, 2001. – 363 с.

4. Вішнеўскі, А. Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі: вучэб. дапаможнік / А. Ф. Вішнеўскі. – Мінск: ВП “Экаперспектыва”, 2000. – 319 с.

5. Вішнеўскі, А. Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі ў дакументах і матэрыялах : (Са старажытных часоў да нашых дзён) : вучэб. дапаможнік / А. Ф. Вішнеўскі, Я. А. Юхо; пад агульнай рэд. А. Ф. Вішнеўскага. – 2-е выд., дап. – Мінск: Акадэмія МУС РБ, 2003. – 320 с.

6. Дагаворы і граматы як крыніцы беларускага феадальнага права : дапаможнік для студ. юрыд. фак. / Я. Юхо [і інш.]. – Мінск: БДУ, 2000. – 128 с.

7. Доўнар, Т. І. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі: вучэб. дапаможнік / Т. І. Доўнар. – Мінск: ДІКСТ БДУ, 2011. – 552 с.

8. Доўнар, Т. І. Помнікі права Беларусі феадальнага перыяду : курс лекцый / Т. І. Доўнар. – Мінск: ІСЗ, 2001. – 312 с.

9. Ермаловіч, М. І. Старажытная Беларусь: Віленскі перыяд / М. І. Ермаловіч. – Мінск: Выд. цэнтр “Бацькаўшчына”, 1994. – 91 с.

10. Ермаловіч, М. Беларуская дзяржава Вялікае княства Літоўскае / М. Ермаловіч. – Мінск: Беллітфонд, 2000. – 448 с.

11. Прывілей Вялікага князя Літоўскага Аляксандра 1492 года // Вішнеўскі, А. Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі ў дакументах і матэрыялах : (Са старажытных часоў да нашых дзён) : вучэб. дапаможнік / А. Ф. Вішнеўскі, Я. А. Юхо; пад агульнай рэд. А. Ф. Вішнеўскага. – 2-е выд., дап. – Мінск: Акадэмія МУС РБ, 2003. – С. 45–51.

12. Прывілей Вялікага князя Літоўскага і караля Польскага Ўладзіслава (Ягайлы) 1387 года // Вішнеўскі, А. Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі ў дакументах і матэрыялах : (Са старажытных часоў да нашых дзён) : вучэб. дапаможнік / А. Ф. Вішнеўскі, Я. А. Юхо;

пад агульнай рэд. А. Ф. Вішнеўскага. – 2-е выд., дап. – Мінск: Акадэмія МУС РБ, 2003. – С. 39–41.

13. Прывілей Вялікага князя Літоўскага Казіміра 1447 года // Вішнеўскі, А.Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі ў дакументах і матэрыялах : (Са старажытных часоў да нашых дзён) : вучэб. дапаможнік / А. Ф. Вішнеўскі, Я. А. Юхо; пад агульнай рэд. А. Ф. Вішнеўскага. – 2-е выд., дап. – Мінск: Акадэмія МУС РБ, 2003. – С. 41–44.

14. Чудаков, М. Ф. Конституционный процесс в Беларуси (1447–1996 гг.) / М. Ф. Чудаков. – Минск: ред. изд. центр Акад. управ. при Президенте Респ. Беларусь, 2004. – 327 с.

15. Юхо, Я. А. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі: вучэбн. дапаможнік : у 2 ч. Ч. 1 / Я. А. Юхо. – Мінск: РІВШ БДУ, 2000. – 352 с.

16. Юхо, Я. А. Кароткі нарыс гісторыі дзяржавы і права Беларусі / Я. А. Юхо. – Мінск: Універсітэцкае, 1992. – 272 с.

Заняткі 2

1. Пачатак кадыфікацыйнай дзейнасці: Судзібнік Казіміра 1468 года.

2. Статутовы перыяд у развіцці заканадаўства ВКЛ.

3. Статут ВКЛ 1529 года: распрацоўка і прыняцце, сістэма, прынцыпы.

4. Замацаванне ў Статуце асноў грамадскага і дзяржаўнага ладу і прывілеяў пануючага класа.

Тэматыка рефератаў

1. Значэнне Судзібніка 1468 года ў развіцці беларускага права.

2. Перадумовы і крыніцы стварэння Статутаў ВКЛ.

Пытанні для самакантролю

1. Якія прычыны выклікалі неабходнасць кадыфікацыі заканадаўства ў ВКЛ?

2. Колькі артыкулаў меў зацверджаны Казімірам Судзібнік?

3. Якія віды пакаранняў прадугледжвалі нормы Судзібніка 1468 года?

4. Каму належала галоўная роля ў распрацоўцы зводу законаў ВКЛ?

5. Вызначце месца і ролю Статутаў у развіцці заканадаўства ВКЛ.

6. Якія прынцыпы былі пакладзены ў аснову першага Статута ВКЛ?

7. На якой мове ствараліся Статуты ВКЛ?

8. Якім чынам сістэма Статута 1529 года ўлічвае размежаванне права на асобныя галіны?

9. Якія нормы першага Статута юрыдычна замацоўвалі правы і прывілеі шляхты?

10. Якія нормы Статута 1529 года рэгламентавалі кампетэнцыю і дзейнасць Вялікага князя?

Нарматыўныя крыніцы, дакументы і літаратура

1. Беларускія летапісы і хронікі: пер. са старажытнарускай, старабеларус. і польск. / уклад. У. Арлова; прадм. В. Чамярыцкага. – Мінск: Беларускі кнігазбор, 1997. – 432 с.

2. Васілевіч, Р. А. Гісторыя канстытуцыйнага права Беларусі / Р. А. Васілевіч, Т. І. Доўнар, І. А. Юхо. – Мінск : ВТАА “Права і эканоміка”, 2001. – 363 с.

3. Вішнеўскі, А. Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі: вучэб. дапаможнік / А. Ф. Вішнеўскі. – Мінск: ВП “Экаперспектыва”, 2000. – 319 с.

4. Вішнеўскі, А. Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі ў дакументах і матэрыялах : (Са старажытных часоў да нашых дзён) : вучэб. дапаможнік / А. Ф. Вішнеўскі, Я. А. Юхо; пад агульнай рэд. А. Ф. Вішнеўскага. – 2-е выд., дап. – Мінск: Акадэмія МУС РБ, 2003. – 320 с.

5. Доўнар, Т. І. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі: вучэб. дапаможнік / Т. І. Доўнар. – Мінск: ДІКСТ БДУ, 2011. – 552 с.

6. Доўнар, Т. І. Помнікі права Беларусі феадальнага перыяду : курс лекцый / Т. І. Доўнар. – Мінск: ІСЗ, 2001. – 312 с.

7. Ермаловіч, М. І. Старажытная Беларусь: Віленскі перыяд / М. І. Ермаловіч. – Мінск: Выд. цэнтр “Бацькаўшчына”, 1994. – 91 с.

8. Ермаловіч, М. Беларуская дзяржава Вялікае княства Літоўскае / М. Ермаловіч. – Мінск: Беллітфонд, 2000. – 448 с.

9. Лазутка, С. Літоўскія Статуты (1529, 1566, 1588), іх стваральнікі і эпоха / С. Лазутка // Край. – 2001. – № 1–2. – С. 94–123.

10. Пичета, В. И. Белоруссия и Литва XV–XVI вв. / В. И. Пичета. – М.: Изд-во Акад. Наук СССР, 1961. – 815 с.

11. Статут Великого княжества Литовского 1529 г. / под ред. К. И. Яблонскиса. – Минск: Изд-во Академии Наук БССР, 1960. – 253 с.

12. Статут Вялікага княства Літоўскага 1529 года — падмурак развіцця беларускай дзяржаўнасці і канстытуцыйналізму (да 480-годдзя прыняцця): зборнік навуковых артыкулаў / Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт. — Мінск: РІВШ, 2009. — 139 с.

13. Судзібнік Вялікага князя Літоўскага Казіміра Ягайлавіча 1468 года // Вішнеўскі, А. Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі ў дакументах і матэрыялах : (Са старажытных часоў да нашых дзён) : вучэб. дапаможнік / А. Ф. Вішнеўскі, Я. А. Юхо; пад агульнай рэд. А. Ф. Вішнеўскага. — 2-е выд., дап. — Мінск: Акадэмія МУС РБ, 2003. — С. 105–111.

14. Чудаков, М. Ф. Конституционный процесс в Беларуси (1447–1996 гг.) / М. Ф. Чудаков. — Мінск: ред. изд. центр Акад. управ. при Президенте Респ. Беларусь, 2004. — 327 с.

15. Юхо, Я. А. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі: вучэб. дапаможнік : у 2 ч. Ч. 1 / Я. А. Юхо. — Мінск: РІВШ БДУ, 2000. — 352 с.

16. Юхо, Я. А. Кароткі нарыс гісторыі дзяржавы і права Беларусі / Я. А. Юхо. — Мінск: Універсітэцкае, 1992. — 272 с.

Заняткі 3

1. Гісторыка-прававая характарыстыка Статута ВКЛ 1566 года.
2. Абставіны прыняцця і агульная характарыстыка Статута ВКЛ 1588 года.
3. Пытанні канстытуцыйнага права ў Статутах ВКЛ.

Тэматыка рефератаў

1. Аграрная рэформа ў ВКЛ сярэдзіны XVI стагоддзя.
2. Адміністрацыйная рэформа сярэдзіны XVI стагоддзя.
3. Люблінская унія: дагавор і рэчаіснасць.

Пытанні для самакантролю

1. Якія прычыны абумовілі неабходнасць распрацоўкі і прыняцця другога Статута ВКЛ?
2. Пералічыце найбольш важныя змены ў Статуце ВКЛ 1566 года ў параўнанні са Статутам 1529 года.
3. Ці ліквідавала заключэнне Люблінскай уніі самастойнасць Вялікага княства ў дзяржаўна-прававых пытаннях?

4. Паспрабуйце вызначыць форму дзяржаўнага ўладкавання Рэчы Паспалітай.

5. У якіх палітычных абставінах быў зацверджаны Статут ВКЛ 1588 года?

6. Пракаментуйце тэарэтычныя палажэнні, выкладзеныя ў прадмове да Статута 1588 года – Прысвячэнні і ў Звароце Льва Сапегі адносна дзяржавы, паходжання і прызначэння права, месца і ролі Статута ў грамадска-палітычным жыцці ВКЛ.

7. Якія новыя ідэі былі рэалізаваныя ў сістэме і змесце Статута ВКЛ 1588 года?

8. Выявіце канстытуцыйныя нормы ў першым зводзе законаў ВКЛ.

9. Якія нормы з'явіліся развіццём канстытуцыйнага права ў Статуце ВКЛ 1566 года?

10. Права якіх саслоўяў выглядаюць найбольш абароненымі Статутам ВКЛ 1588 года?

11. Як суадносяцца паміж сабой кампетэнцыі Вялікага князя, паноў-рады і Сойма?

12. Якую форму кіравання адлюстроўваюць нормы Статута 1588 года?

13. Якім чынам трэці Статут зацвярджаў суверэнітэт Вялікага княства?

Нарматыўныя крыніцы, дакументы і літаратура

1. Беларускія летапісы і хронікі: пер. са старажытнарускай, старабеларус. і польск. / уклад. У. Арлова; прадм. В. Чамярыцкага. – Мінск: Беларускі кнігазбор, 1997. – 432 с.

2. Васілевіч, Р. А. Гісторыя канстытуцыйнага права Беларусі / Р. А. Васілевіч, Т. І. Доўнар, І. А. Юхо. – Мінск: ВТАА “Права і эканоміка”, 2001. – 363 с.

3. Вішнеўскі, А. Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі: вучэб. дапаможнік / А. Ф. Вішнеўскі. – Мінск: ВП “Экаперспектыва”, 2000. – 319 с.

4. Вішнеўскі, А. Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі ў дакументах і матэрыялах : (Са старажытных часоў да нашых дзён) : вучэб. дапаможнік / А. Ф. Вішнеўскі, Я. А. Юхо; пад агульнай рэд. А. Ф. Вішнеўскага. – 2-е выд., дап. – Мінск: Акадэмія МУС РБ, 2003. – 320 с.

5. Доўнар, Т. І. Вытокі беларускага парламентарызму / Т. Доўнар // Право и демократия. – 2004. – Вып.15. – С. 3–13.

6. Доўнар, Т. І. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі: вучэб. дапаможнік / Т. І. Доўнар. – Мінск: ДІКСТ БДУ, 2011. – 552 с.
7. Доўнар, Т. І. Канстытуцыйнае права Беларусі феадальнага перыяду: (па Статутах Вялікага княства Літоўскага 1529, 1566, 1588 гг.): вучэб. дапаможнік / Т. І. Доўнар; БДУ. – Мінск: БДУ, 2001. – 80 с.
8. Доўнар, Т. І. Помнікі права Беларусі феадальнага перыяду : курс лекцый / Т. І. Доўнар. – Мінск: ІСЗ, 2001. – 312 с.
9. Ермаловіч, М. Беларуская дзяржава Вялікае княства Літоўскае / М. Ермаловіч. – Мінск: Беллітфонд, 2000. – 448 с.
10. Лазутка, С. Літоўскія Статуты (1529, 1566, 1588), іх стваральнікі і эпоха / С. Лазутка // Край. – 2001. – № 1–2. – С. 94–123.
11. Пичета, В. И. Белоруссия и Литва XV–XVI вв. / В. И. Пичета. – М.: Изд-во Акад. Наук СССР, 1961. – 815 с.
12. Статут Великого княжества Литовского 1529 г. / под ред. К. И. Яблонскиса. – Минск: Изд-во Академии Наук БССР, 1960. – 253 с.
13. Статут Вялікага княства Літоўскага 1529 года – падмурак развіцця беларускай дзяржаўнасці і канстытуцыяналізму (да 480-годдзя прыняцця): зборнік навуковых артыкулаў / Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт. – Мінск: РІВШ, 2009. – 139 с.
14. Статут Вялікага княства Літоўскага 1566 года / Т. І. Доўнар, У. М. Сатолін, Я. А. Юхо; рэдкал.: Т. І. Доўнар [і інш.]. – Мінск: Тэсей, 2003. – 352 с.
15. Статут Вялікага княства Літоўскага 1588 / [пераклад на сучасную беларускую мову А. С. Шагун]. – Мінск: Беларусь, 2010. – 206 с.
16. Чудаков, М. Ф. Конституционный процесс в Беларуси (1447–1996 гг.) / М. Ф. Чудаков. – Минск: ред. изд. центр Акад. управ. при Президенте Респ. Беларусь, 2004. – 327 с.
17. Юхо, Я. А. Вытокі дзяржаўнага права Беларусі / Я. А. Юхо // Беларус. гіст. час. – 2001. – № 3. – С. 3–13.
18. Юхо, Я. А. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі: вучэб. дапаможнік : у 2 ч. Ч. 1 / Я. А. Юхо. – Мінск: РІВШ БДУ, 2000. – 352 с.
19. Юхо, Я. А. Кароткі нарыс гісторыі дзяржавы і права Беларусі / Я. А. Юхо. – Мінск: Універсітэцкае, 1992. – 272 с.

Заняткі 4

1. Вышэйшыя судовыя органы (па Статуту ВКЛ 1588 года).
2. Мясцовыя суды ВКЛ.
3. Утварэнне Галоўнага Трыбуналу Літоўскага.
4. Асноўныя рысы працэсуальнага права ВКЛ (па Статуту ВКЛ 1588 года).

Тэматыка рефератаў

1. Судовая рэформа ВКЛ сярэдзіны XVI стагоддзя.
2. Копны суд на Беларусі.

Пытанні для самакантролю

1. Якія прынцыпы былі пакладзены ў аснову арганізацыі судовай сістэмы ВКЛ?
2. Якія з судовых органаў ВКЛ былі найбольш старажытнымі?
3. Якім чынам у ВКЛ быў рэалізаваны падзел судовых устаноў па інстанцыях?
4. Прасачыце адлюстраванне саслоўнага падзелу грамадства ў судовай сістэме Вялікага княства.
5. У стварэнні якіх судовых устаноў увасобілася аддзяленне судовай улады ад адміністрацыйнай?
6. Якая судовая ўстанова разглядала скаргі на злоўжыванні дзяржаўных службоўцаў?
7. Які суд выконваў функцыі экстраардынарнага судовага органа?
8. Пералічыце асноўныя стадыі працэсу ў працэсуальным праве ВКЛ.
9. Якія віды доказаў выкарыстоўваліся ў судовым працэсе?
10. Якія суб'екты прымалі удзел у судовым працэсе?

Нарматыўныя крыніцы, дакументы і літаратура

1. Вішнеўскі, А. Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі: вучэб. дапаможнік / А. Ф. Вішнеўскі. – Мінск: ВП “Экаперспектыва”, 2000. – 319 с.
2. Вішнеўскі, А. Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі ў дакументах і матэрыялах : (Са старажытных часоў да нашых дзён) : вучэб. дапаможнік / А. Ф. Вішнеўскі, Я. А. Юхо; пад агульнай рэд. А. Ф. Вішнеўскага. – 2-е выд., дап. – Мінск: Акадэмія МУС РБ, 2003. – 320 с.
3. Довнар, Ю. П. Процесс по гражданским делам в судах первой инстанции Беларуси по законодательству XVI века / Ю. П. Довнар // Юрист. – 2002. – № 2. – С. 88–90.

4. Доўнар, Т. І. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі: вучэб. дапаможнік / Т. І. Доўнар. – Мінск: ДІКСТ БДУ, 2011. – 552 с.
5. Доўнар, Ю. П. Зараджэнне інстытута прафесійнай адвакатуры ў Вялікім княстве Літоўскім / Ю. П. Доўнар // Веснік БДУ. – 2003. – № 1. – С. 90–95.
6. Доўнар, Ю. П. Судовая рэформа XVI стагоддзя ў Вялікім княстве Літоўскім / Ю. П. Доўнар. – Мінск: БДУ, 2007. – 175 с.
7. Кутас, Р. А. Главный литовский трибунал: [о Главном трибунале Великого княжества Литовского] / Р. А. Кутас // Гуманитарно-экономический вестник. – 2004. – № 3. – С. 74–81.
8. Кутас, Р. А. Гродский суд в Великом Княжестве Литовском / Р. А. Кутас // Гуманитарно-экономический вестник. – 2003. – № 2. – С. 34–39.
9. Кутас, Р. А. Подкоморский суд в ВКЛ / Р. А. Кутас // Гуманитарно-экономический вестник. – 2002. – № 2. – С. 39–44.
10. Статут Великого княжества Литовского 1529 г. / под ред. К. И. Яблонскаса. – Минск: Изд-во Академии Наук БССР, 1960. – 253 с.
11. Статут Вялікага княства Літоўскага 1566 года / Т. І. Доўнар, У. М. Сатолін, Я. А. Юхо; рэдкал.: Т. І. Доўнар [і інш.]. – Мінск: Тэсей, 2003. – 352 с.
12. Статут Вялікага княства Літоўскага 1588 / [пераклад на сучасную беларускую мову А. С. Шагун]. — Мінск: Беларусь, 2010. – 206 с.
13. Юхо, Я. А. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі: вучэб. дапаможнік : у 2 ч. Ч. 1 / Я. А. Юхо. – Мінск: РІВШ БДУ, 2000. – 352 с.
14. Юхо, Я. А. Кароткі нарыс гісторыі дзяржавы і права Беларусі / Я. А. Юхо. – Мінск: Універсітэцкае, 1992. – 272 с.
15. Юхо, Я. Копныя суды старажытнай Беларусі / Я. Юхо // Юстыцыя Беларусі. – 1999. – № 4. – С. 55–59.

Заняткі 5

1. Асноўныя рысы крымінальнага права ВКЛ.
2. Асаблівасці цывільнага (грамадзянскага) права.
3. Ваеннае права ў Статутах ВКЛ.

Тэматыка рефератаў

1. Шлюбна-сямейнае права ВКЛ.
2. Класіфікацыя злачынстваў у крымінальным праве ВКЛ.
3. Спадчыннае права ВКЛ.

Пытанні для самакантролю

1. Як змяняюцца погляды на сутнасць і змест злачыннага дзеяння ў працэсе эвалюцыі крымінальнага закона феадальнай Беларусі?

2. Як у крымінальным праве ВКЛ змяняўся ўзрост, з якога наступае крымінальная адказнасць?

3. Пералічыце асноўныя віды злачынстваў па Статуту ВКЛ 1588 года.

4. Якім чынам мэты пакарання ў крымінальным праве феадальнай Беларусі адлюстроўваліся ў сістэме пакаранняў па Статуту ВКЛ?

5. Ці сфаміраваліся нейкія інстытуты абароны правоў асобы ў крымінальным і працэсуальным праве ВКЛ?

6. З якога ўзросту асоба набывала грамадзянскую дзеяздольнасць?

7. Якія правы на рэчы былі вядомыя грамадзянскаму праву феадальнай Беларусі?

8. Што такое сервітут?

9. Чым адрознівалася права ўласнасці на асноўныя катэгорыі зямельных ўладанняў?

10. У чым заключалася ваенная павіннасць прадстаўнікоў розных саслоўяў?

Нарматыўныя крыніцы, дакументы і літаратура

1. Вішнеўскі, А. Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі: вучэб. дапаможнік / А. Ф. Вішнеўскі. – Мінск: ВП “Экаперспектыва”, 2000. – 319 с.

2. Вішнеўскі, А. Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі ў дакументах і матэрыялах : (Са старажытных часоў да нашых дзён) : вучэб. дапаможнік / А. Ф. Вішнеўскі, Я. А. Юхо; пад агульнай рэд. А. Ф. Вішнеўскага. – 2-е выд., дап. – Мінск: Акадэмія МУС РБ, 2003. – 320 с.

3. Дзёрбіна, Г. В. Права і сям’я эпохі Рэнесансу / Г. В. Дзёрбіна. – Мінск: Тэхналогія, 1997. – 176 с.

4. Довнар, Т. И. Уголовное право феодальной Беларуси (XV–XVI вв.): учебное пособие / Т. И. Довнар, В. А. Шелкопляс. – Минск: Академия МВД РБ, 1996. – 96 с.

5. Довнар, Ю. П. Процесс по гражданским делам в судах первой инстанции Беларуси по законодательству XVI века / Ю. П. Довнар // Юрист. – 2002. – № 2. – С. 88–90.

6. Доўнар, Т. І. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі: вучэб. дапаможнік / Т. І. Доўнар. – Мінск: ДІКСТ БДУ, 2011. – 552 с.
7. Доўнар, Т. І. Грамадзянскае права феадальнай Беларусі XV–XVI стагоддзяў / Т. І. Доўнар. – Мінск: БДУ, 1997. – 86 с.
8. Доўнар, Т. І. Развіццё асноўных інстытутаў грамадзянскага і крымінальнага права Беларусі ў XV–XVI стагоддзях / Т. І. Доўнар. – Мінск: “Пропілеі”, 2000. – 224 с.
9. Крымінальнае права Беларусі: (закон, злачынства, адказнасць): вучэб. дапаможнік / А. У. Баркоў [і інш.]; пад рэд. А. У. Баркова. – Мінск: Завігар, 1997. – 288 с.
10. Статут Велікаго княжества Литовскаго 1529 г. / под ред. К. И. Яблонскаса. – Минск: Изд-во Академии Наук БССР, 1960. – 253 с.
11. Статут Вялікага княства Літоўскага 1566 года / Т. І. Доўнар, У. М. Сатолін, Я. А. Юхо; рэдкал.: Т. І. Доўнар [і інш.] – Мінск: Тэсей, 2003. – 352 с.
12. Статут Вялікага княства Літоўскага 1588 / [пераклад на сучасную беларускую мову А. С. Шагун]. — Мінск: Беларусь, 2010. – 206 с.
13. Юхо, Я. А. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі: вучэб. дапаможнік : у 2 ч. Ч. 1 / Я. А. Юхо. – Мінск: РІВШ БДУ, 2000. – 352 с.
14. Юхо, Я. А. Кароткі нарыс гісторыі дзяржавы і права Беларусі / Я. А. Юхо. – Мінск: Універсітэцкае, 1992. – 272 с.

Тэма 4. Грамадска-палітычны лад і права Беларусі ў складзе канфедэратыўнай Рэчы Паспалітай (XVII–XVIII стагоддзі)

1. Дзяржаўны лад Рэчы Паспалітай у канцы XVII – сярэдзіне XVIII стагоддзяў. Адасобленасць ВКЛ у складзе Рэчы Паспалітай.
2. Вышэйшыя органы ўлады Рэчы Паспалітай.
3. Спробы рэфармавання дзяржаўнага ладу Рэчы Паспалітай у другой палове XVIII стагоддзя.
4. Гісторыка-прававая характарыстыка Канстытуцыі Рэчы Паспалітай 1791 года.

Тэматыка рэфератаў

1. Гродзенская канстытуцыя Рэчы Паспалітай (1793 года).
2. Рэвалюцыйная праватворчасць паўстанцаў 1794 года.

Пытанні для самакантролю

1. Якія прыкметы сведчылі аб адасобленасці ВКЛ у складзе Рэчы Паспалітай?
2. Раствлумачце наступную характарыстыку дзяржаўнага ладу Рэчы Паспалітай: “кароль без улады, сейм без сілы”.
3. Пералічыце прычыны крызісных з’яў у дзяржаўна-палітычным развіцці Рэчы Паспалітай.
4. Якія палітычныя сілы выступалі за рэфармаванне дзяржаўнага ладу?
5. Пералічыце асноўныя вынікі дзейнасці Чатырохгадовага сейма.
6. Якім чынам Канстытуцыя 1791 года змяняла дзяржаўна-палітычны лад Рэчы Паспалітай?
7. Як змяняўся прававы статус караля?
8. Якія палажэнні Канстытуцыі 1791 года сведчаць аб прагрэсіўнасці гэтага прававога акта?
9. Выявіце асаблівасці кожнага з трох падзелаў Рэчы Паспалітай.

Нарматыўныя крыніцы, дакументы і літаратура

1. Анішчанка, Я. К. Інкарпарацыя: Літоўская правінцыя ў падзелых Рэчы Паспалітай / Я. К. Анішчанка. – Мінск: Хурсік, 2003. – 468 с.
2. Бардах, Ю. История государства и права Польши / Ю. Бардах, Б. Леснодорский, М. Пиетрчак; [предисл. З. М. Черниловского]. – М.: Юридическая литература, 1980. – 559 с.
3. Бардах, Ю. Штудыі з гісторыі Вялікага Княства Літоўскага / Ю. Бардах; пер. М. Раманоўскага і А. Істоміна; прадм. Г. Сагановіча. – Мінск: Беларус. гіст. агляд, 2002. – 459 с.
4. Васілевіч, Р. А. Гісторыя канстытуцыйнага права Беларусі / Р. А. Васілевіч, Т. І. Доўнар, І. А. Юхо. – Мінск : ВТАА “Права і эканоміка”, 2001. – 363 с.
5. Вішнеўскі, А. Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі: вучэб. дапаможнік / А. Ф. Вішнеўскі. – Мінск: ВП “Экаперспектыва”, 2000. – 319 с.
6. Вішнеўскі, А. Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі ў дакументах і матэрыялах : (Са старажытных часоў да нашых дзён) : вучэб. дапаможнік / А. Ф. Вішнеўскі, Я. А. Юхо; пад агульнай рэд. А. Ф. Вішнеўскага. – 2-е выд., дап. – Мінск: Акадэмія МУС РБ, 2003. – 320 с.
7. Доўнар, Т. І. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі: вучэб. дапаможнік / Т. І. Доўнар. – Мінск: ДІКСТ БДУ, 2011. – 552 с.

8. Емельянчык, У. П. Паланэз для касінераў: 3 падзей паўстання 1794 г. пад кіраўніцтвам Касцюшкі на Беларусі / У. П. Емельянчык. – Мінск: Беларусь, 1994. – 159 с.

9. Канстытуцыя Рэчы Паспалітай 3 мая 1791 г. // Р. А. Васілевіч, Гісторыя канстытуцыйнага права Беларусі / Р. А. Васілевіч, Т. І. Доўнар, І. А. Юхо. – Мінск : ВТАА “Права і эканоміка” , 2001. – С. 114–120.

10. Чудаков, М. Ф. Конституционный процесс в Беларуси (1447–1996 гг.) / М. Ф. Чудаков. – Минск: Ред. изд. центр Акад. управ. при Президенте Республики Беларусь, 2004. – 327 с.

11. Чудаков, М. Ф. Конституция Речи Посполитой 3 мая 1791 г. Государственно-правовая характеристика: учебно-методическое пособие / М. Ф. Чудаков. – Минск: Академия управления при Президенте Республики Беларусь, 2005. – 37 с.

12. Юхо, Я. А. За вольнасць нашу і вашу: Тадэвуш Касцюшка / Я. А. Юхо. – Мінск : Навука і тэхніка, 1990. – 52 с.

13. Юхо, Я. А. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі: вучэб. дапаможнік : у 2 ч. Ч. 1 / Я. А. Юхо. – Мінск: РІВШ БДУ, 2000. – 352 с.

14. Юхо, Я. А. Канстытуцыя Рэчы Паспалітай 3-га мая 1791 г. і Беларусь / Я. А. Юхо // Веснік БДУ. Серыя 3. Гісторыя. Філасофія. Паліталогія. Сацыялогія. Эканоміка. Права. – 1996. – № 3. – С. 85–89.

15. Юхо, Я. А. Кароткі нарыс гісторыі дзяржавы і права Беларусі / Я. А. Юхо. – Мінск: Універсітэцкае, 1992. – 272 с.

16. Юхо, Я. “Нарадзіўся я ліцьвінам...”: Тадэвуш Касцюшка / Я. Юхо, У. Емельянчык . – Мінск: Навука і тэхніка , 1994. – 72 с.

Тэма 5. Беларусь у складзе Расійскай імперыі. Грамадска-палітычны лад і права (канец XVIII стагоддзя – 1917 год)

1. Адміністрацыйна-тэрытарыяльнае ўладкаванне Беларусі. Мясцовыя органы дзяржаўнай улады.

2. Асаблівасці правядзення ў Беларусі сялянскай рэформы.

3. Судовая і земская рэформы ў Беларусі.

4. Грамадска-палітычны лад і права Беларусі ў пачатку XX стагоддзя.

Тэматыка рэфератаў

1. Судовыя органы ў Беларусі ў першай палове XIX стагоддзя.
2. Земскае самакіраванне на Беларусі ў пачатку XX стагоддзя.
3. Ідэя беларускага самавызначэння ў грамадска-палітычнай думцы Беларусі канца XIX – пачатку XX стагоддзяў.

Пытанні для самакантролю

1. Чым адрознівалася ад агульнарасійскай сістэма органаў мясцовага кіравання на далучаных землях Беларусі?
2. Якой была структура мясцовых органаў улады на Беларусі ў пачатку XIX стагоддзя: у генерал-губернатарстве, у губерні, у павеце, у горадзе?
3. Назавіце асноўныя накірункі каланіяльнай палітыкі царскага ўрада на Беларусі.
4. На аснове якіх нарматыўных актаў ажыццяўлялася сялянская рэформа 1861 года на Беларусі?
5. Якім чынам рэформа 1861 года змяняла прававое становішча сялян?
6. Назавіце новыя прагрэсіўныя прынцыпы судовага ладу і судаводства па судовай рэформе 1864 года.
7. Пералічыце асаблівасці судовай рэформы на Беларусі.
8. Калі пачалося правядзенне земскай і гарадской рэформаў у Беларусі?
9. Якія змены ў дзяржаўны лад уносіць царскае самадзяржаўе пад ціскам рэвалюцыйных падзей 1905–1907 гадоў?
10. Якім чынам змянілася прававое становішча насельніцтва Беларусі ў сувязі з пачаткам Першай сусветнай вайны?

Нарматыўныя крыніцы, дакументы і літаратура

1. Анішчанка, Я. Інкарпарацыя Беларусі ў Расейскую імперыю за Кацярынаю II / Я. Анішчанка // Спадчына. – 1996. – № 3. – С. 34–70.
2. Анішчанка, Я. К. Інкарпарацыя: Літоўская правінцыя ў падзеллах Рэчы Паспалітай / Я. К. Анішчанка. – Мінск: Хурсік, 2003. – 468 с.
3. Васілевіч, Р. А. Гісторыя канстытуцыйнага права Беларусі / Р. А. Васілевіч, Т. І. Доўнар, І. А. Юхо. – Мінск : ВТАА “Права і эканоміка”, 2001. – 363 с.

4. Вішнеўскі, А. Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі: вучэб. дапаможнік / А. Ф. Вішнеўскі. – Мінск: ВП “Экаперспектыва”, 2000. – 319 с.
5. Вішнеўскі, А. Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі ў дакументах і матэрыялах : (Са старажытных часоў да нашых дзён) : вучэб. дапаможнік / А. Ф. Вішнеўскі, Я. А. Юхо; пад агульнай рэд. А. Ф. Вішнеўскага. – 2-е выд., дап. – Мінск: Акадэмія МУС РБ, 2003. – 320 с.
6. Гісторыя беларускай дзяржаўнасці ў канцы XVIII – пачатку XXI ст.: у 2 кн. Кн. 1 / А. А. Каваленя [і інш.]; рэдкал.: А. А. Каваленя [і інш.]; Нац. акад. навук Беларусі, Ін-т гісторыі. – Мінск: Беларус. навука, 2011. – 584 с.
7. Доўнар, Т. І. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі: вучэб. дапаможнік / Т. І. Доўнар. – Мінск: ДІКСТ БДУ, 2011. – 552 с.
8. Забаўскі, М. М. Буржуазныя рэформы ў Беларусі ў другой палове XIX – пачатку XX ст. : вучэб.-метад. дапаможнік / М. М. Забаўскі, А. Ф. Рацько. – Мінск: БДПУ, 2004. – 64 с.
9. Каліноўскі, К. За нашу вольнасць: Творы, дакументы / К. Каліноўскі; уклад. прадм., паслясл. і камент. Г. Кісялёва. – Мінск: “Беларускі кнігазбор”, 1999. – 464 с.
10. Малиновский, В. И. История белорусской государственности / В. И. Малиновский. – Минск: Беларусь, 2003. – 199 с.
11. Слобожанин, В. П. Земское самоуправление в Беларуси (1905–1917 гг.) / В. П. Слобожанин. – Минск: Право и экономика, 2003. – 167 с.
12. Шелкопляс, В. О. Судебные органы в Беларуси: Конец XVIII – первая половина XIX веков: учеб. пособие / В. О. Шелкопляс ; М-во внутр. дел Респ. Беларусь, Академия. – Минск: Акад. МВД РБ, 1997. – 63 с.
13. Юхо, Я. А. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі: вучэб. дапаможнік : у 2 ч. Ч. 1 / Я. А. Юхо. – Мінск: РІВШ БДУ, 2000. – 352 с.
14. Юхо, Я. А. Кароткі нарыс гісторыі дзяржавы і права Беларусі / Я. А. Юхо. – Мінск: Універсітэцкае, 1992. – 272 с.

Тэма 6. Абвяшчэнне беларускай дзяржаўнасці: БНР – БССР (1917–1920 гады)

Заняткі 1

1. Усталяванне савецкай ўлады на Беларусі.
2. Беларускі нацыянальны рух у 1917 годзе.
3. Першы Усебеларускі з’езд (Кангрэс).
4. Абвяшчэнне Беларускай Народнай Рэспублікі і Устаўныя граматы БНР.

Тэматыка рэфератаў

1. Мяцеж Доўбар-Мусніцкага ў 1918 годзе.
2. Дзейнасць Рады БНР у эміграцыі.

Пытанні для самакантролю

1. Якому органу належала галоўная роля ва ўсталяванні савецкай улады на Беларусі?
2. Калі і пры якіх абставінах быў створаны Аблвыканкамзах?
3. Назавіце задачы Аблвыканкамзаха.
4. Калі і кім быў створаны Беларускі нацыянальны камітэт?
5. Пералічыце асноўныя грамадскія арганізацыі і саюзы, якія існавалі на Беларусі ў 1917 годзе.
6. Пры якіх абставінах была створана Вялікая беларуская рада?
7. Назавіце гістарычныя перадумовы склікання Першага Усебеларускага з'езда.
8. Чаму Усебеларускі з'езд быў разогнаны?
9. Калі і пры якіх абставінах была абвешчана БНР?
10. Дайце гісторыка-прававы аналіз Устаўных грамат БНР.

Нарматыўныя крыніцы, дакументы і літаратура

1. Васілевіч, Р. А. Гісторыя канстытуцыйнага права Беларусі / Р. А. Васілевіч, Т. І. Доўнар, І. А. Юхо. – Мінск : ВТАА “Права і эканоміка”, 2001. – 363 с.
2. Вішнеўскі, А. Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі ў дакументах і матэрыялах : (Са старажытных часоў да нашых дзён) : вучэб. дапаможнік / А. Ф. Вішнеўскі, Я. А. Юхо; пад агульнай рэд. А. Ф. Вішнеўскага. – 2-е выд., дап. – Мінск: Акадэмія МУС РБ, 2003. – 320 с.
3. Гісторыя беларускай дзяржаўнасці ў канцы XVIII–пачатку XXI ст.: у 2 кн. Кн. 1 / А. А. Каваленя [і інш.]; рэдкал.: А. А. Каваленя [і інш.]; Нац. акад. навук Беларусі, Ін-т гісторыі. – Мінск: Беларус. навука, 2011. – 584 с.
4. Доўнар, Т. І. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі: вучэб. дапаможнік / Т. І. Доўнар. – Мінск: ДІКСТ БДУ, 2011. – 552 с.
5. Другая Устаўная Грамата да народаў Беларусі // Вішнеўскі, А. Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі ў дакументах і матэрыялах : (Са старажытных часоў да нашых дзён) : вучэб. дапаможнік / А. Ф. Вішнеўскі, Я. А. Юхо; пад агульнай рэд. А. Ф. Вішнеўскага. – 2-е выд., дап. – Мінск: Акадэмія МУС РБ, 2003. – С. 201–202.

6. Загад № 1 Выканаўчага камітэта Мінскага Савета рабочых і салдацкіх дэпутатаў // Вішнеўскі, А. Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі ў дакументах і матэрыялах : (Са старажытных часоў да нашых дзён) : вучэб. дапаможнік / А. Ф. Вішнеўскі, Я. А. Юхо; пад агульнай рэд. А. Ф. Вішнеўскага. – 2-е выд., дап. – Мінск: Акадэмія МУС РБ, 2003. – С. 199.

7. 3 пастановы другога з’езда армій Заходняга фронту “Аб арганізацыі Савецкай улады на Заходнім фронце і ў вобласці” // Вішнеўскі, А. Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі ў дакументах і матэрыялах : (Са старажытных часоў да нашых дзён) : вучэб. дапаможнік / А. Ф. Вішнеўскі, Я. А. Юхо; пад агульнай рэд. А. Ф. Вішнеўскага. – 2-е выд., дап. – Мінск: Акадэмія МУС РБ, 2003. – С. 200.

8. 3 пратакола Усебеларускага З’езда 17 (30). 12. 1917 г. // Вішнеўскі, А. Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі ў дакументах і матэрыялах : (Са старажытных часоў да нашых дзён) : вучэб. дапаможнік / А. Ф. Вішнеўскі, Я. А. Юхо; пад агульнай рэд. А. Ф. Вішнеўскага. – 2-е выд., дап. – Мінск: Акадэмія МУС РБ, 2003. – С. 200.

9. Круталевіч, В. А. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі (1917–1945 гг.) : вучэб. дапаможнік / В. А. Круталевіч, І. А. Юхо. – Мінск: Беларуская навука, 2000. – 238 с.

10. Круталевіч, В. А. История Беларуси: становление национальной державности (1917–1922 гг.) / В. А. Круталевіч. – Минск: Право и экономика, 2003. – 592 с.

11. Круталевіч, В. А. Рождение Белорусской Советской Республики : (на пути к провозглашению республики, октябрь 1917 – декабрь 1918 г.) / В. А. Круталевіч; ред. А. Ф. Хацкевич, И. А. Юхо; АН БССР, Ин-т философии и права. – Минск : Наука и техника , 1975. – 335 с.

12. Ладысеў, У. Ф. На пераломе эпох: Станаўленне Беларускай дзяржаўнасці (1917–1920 гг.) / У. Ф. Ладысеў, П. І. Брыгадзін. – Мінск: БДУ, 1999. – 128 с.

13. Першая Устаўная Грамата да народаў Беларусі // Вішнеўскі, А. Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі ў дакументах і матэрыялах : (Са старажытных часоў да нашых дзён) : вучэб. дапаможнік / А. Ф. Вішнеўскі, Я. А. Юхо; пад агульнай рэд. А. Ф. Вішнеўскага. – 2-е выд., дап. – Мінск: Акадэмія МУС РБ, 2003. – С. 201.

14. Рудовіч, С. Час выбару: праблема самавызначэння Беларусі ў 1917 годзе / С. Рудовіч. – Мінск: Тэхналогія, 2001. – 201 с.

15. Трэцяя Устаўная Грамата рады Беларускае Народнае Рэспублікі // Вішнеўскі, А. Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі ў дакументах і матэрыялах : (Са старажытных часоў да нашых дзён) : вучэб. дапаможнік /

А. Ф. Вішнеўскі, Я. А. Юхо; пад агульнай рэд. А. Ф. Вішнеўскага. – 2-е выд., дап. – Мінск: Акадэмія МУС РБ, 2003. – С. 203.

16. Усебеларускі з’езд 1917 года: сведчанне сучасніка // Беларускі гістарычны часопіс. – 1993. – № 2 (2). – С. 46 – 55; – № 4 (4). – С. 50–62.

17. Чудаков, М. Ф. Конституцыйны працэс у Беларусі (1447–1996 гг.) / М. Ф. Чудаков. – Мінск: ред. изд. центр Акад. управ. при Президенте Респ. Беларусь, 2004. – 327 с.

18. Юхо, Я. Беларускія ўрады 1918–1921 гг. і іх паўнамоцтвы / Я. Юхо // Беларускі гістарычны часопіс. – 1993. – № 4 (4). – С. 63–68.

19. Юхо, Я. А. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі: дапаможнік: у 2 ч. Ч. 2 / Я. А. Юхо. – Мінск: РІВШ БДУ, 2003. – 275 с.

Заняткі 2

1. Абвяшчэнне ССРБ.
2. Маніфест Часовага рабоча-сялянскага ўрада Беларусі.
3. Першы Усебеларускі з’езд Саветаў і яго рашэнні.
4. Гісторыка-прававы аналіз Канстытуцыі ССРБ 1919 года.

Тэматыка рэфератаў

1. “Слуцкае паўстанне” 1920 года.
2. Палітычныя партрэты стваральнікаў ССРБ.
3. Літоўска-Беларуская ССР.

Пытанні для самакантролю

1. Пры якіх абставінах была абвешчана ССРБ?
2. Якім быў змест Маніфеста Часовага рабоча-сялянскага ўрада Беларусі?
3. Калі і ў якім складзе адбыўся Першы Усебеларускі з’езд Саветаў Беларусі?
4. Якія пытанні разглядаліся на гэтым з’ездзе?
5. Калі была прынята першая Канстытуцыя БССР?
6. Ахарактарызуйце структуру Канстытуцыі БССР 1919 года.
7. Якая сістэма органаў дзяржаўнай улады была замацавана ў Канстытуцыі 1919 года?

Нарматыўныя крыніцы, дакументы і літаратура

1. Аб устанаўленні цеснай федэратыўнай сувязі паміж Савецкай Беларуссю і РСФСР (дэкларацыя першага Усебеларускага з'езда Саветаў) // Вішнеўскі, А. Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі ў дакументах і матэрыялах : (Са старажытных часоў да нашых дзён) : вучэб. дапаможнік / А. Ф. Вішнеўскі, Я. А. Юхо; пад агульнай рэд. А. Ф. Вішнеўскага. – 2-е выд., дап. – Мінск: Акадэмія МУС РБ, 2003. – С. 214–215.
2. Васілевіч, Р. А. Гісторыя канстытуцыйнага права Беларусі / Р. А. Васілевіч, Т. І. Доўнар, І. А. Юхо. – Мінск : ВТАА “Права і эканоміка”, 2001. – 363 с.
3. Вішнеўскі, А.Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі: вучэб. дапаможнік / А. Ф. Вішнеўскі. – Мінск: ВП “Экаперспектыва”, 2000. – 319 с.
4. Вішнеўскі, А. Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі ў дакументах і матэрыялах : (Са старажытных часоў да нашых дзён) : вучэб. дапаможнік / А. Ф. Вішнеўскі, Я. А. Юхо; пад агульнай рэд. А. Ф. Вішнеўскага. – 2-е выд., дап. – Мінск: Акадэмія МУС РБ, 2003. – 320 с.
5. Гісторыя беларускай дзяржаўнасці ў канцы XVIII – пачатку XXI ст. : у 2 кн. Кн. 1 / А. А. Каваленя [і інш.]; рэдкал.: А. А. Каваленя [і інш.]; Нац. акад. навук Беларусі, Ін-т гісторыі. – Мінск: Беларус. навука, 2011. – 584 с.
6. Доўнар, Т. І. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі: вучэб. дапаможнік / Т. І. Доўнар. – Мінск: ДІКСТ БДУ, 2011. – 552 с.
7. Дырэктыва наркамнаца РСФСР аб практычных мерапрыемствах утварэння БССР // Вішнеўскі, А. Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі ў дакументах і матэрыялах : (Са старажытных часоў да нашых дзён) : вучэб. дапаможнік / А. Ф. Вішнеўскі, Я. А. Юхо; пад агульнай рэд. А. Ф. Вішнеўскага. – 2-е выд., дап. – Мінск: Акадэмія МУС РБ, 2003. – С. 204.
8. Дэкларацыя I Усебеларускага з'езда Саветаў аб аб'яднанні савецкіх сацыялістычных рэспублік Літвы і Беларусі 3 лютага 1919 г. // Вішнеўскі, А. Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі ў дакументах і матэрыялах : (Са старажытных часоў да нашых дзён) : вучэб. дапаможнік / А. Ф. Вішнеўскі, Я. А. Юхо; пад агульнай рэд. А. Ф. Вішнеўскага. – 2-е выд., дап. – Мінск: Акадэмія МУС РБ, 2003. – С. 216.

9. Канстытуцыя Сацыялістычнай Савецкай Рэспублікі Беларусі // Вішнеўскі, А. Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі ў дакументах і матэрыялах : (Са старажытных часоў да нашых дзён) : вучэб. дапаможнік / А. Ф. Вішнеўскі, Я. А. Юхо; пад агульнай рэд. А. Ф. Вішнеўскага. – 2-е выд., дап. – Мінск: Акадэмія МУС РБ, 2003. – С. 217–221.

10. Круталевіч, В. А. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі (1917–1945 гг.) : вучэб. дапожнік для студ. юрыдычных і гістарычных спец. вышэйшых навучальных устаноў / В. А. Круталевіч, І. А. Юхо. – Мінск: Беларуская навука, 2000. – 238 с.

11. Круталевіч, В. А. История Беларуси: становление национальной державности (1917–1922 гг.) / В. А. Круталевич. – Минск: Право и экономика, 2003. – 592 с.

12. Круталевіч, В. А. Рождение Белорусской Советской Республики : (на пути к провозглашению республики, октябрь 1917 – декабрь 1918 года) / В. А. Круталевич; ред. А. Ф. Хацкевич, И. А. Юхо; АН БССР, Ин-т философии и права. – Минск : Наука и техника , 1975. – 335 с.

13. Ладысеў, У. Ф. На пераломе эпох: Станаўленне Беларускай дзяржаўнасці (1917–1920 гг.) / У. Ф. Ладысеў, П. І. Брыгадзін. – Мінск: БДУ, 1999. – 128 с.

14. Маніфест Часовага рабочага-сялянскага Савецкага ўрада Беларусі // Вішнеўскі, А. Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі ў дакументах і матэрыялах : (Са старажытных часоў да нашых дзён) : вучэб. дапаможнік / А. Ф. Вішнеўскі, Я. А. Юхо; пад агульнай рэд. А. Ф. Вішнеўскага. – 2-е выд., дап. – Мінск: Акадэмія МУС РБ, 2003. – С. 207–210.

15. Пастанова I з'езда КП(б)Б аб межах Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі 30 снежня 1918 г. // Вішнеўскі, А. Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі ў дакументах і матэрыялах : (Са старажытных часоў да нашых дзён) : вучэб. дапаможнік / А. Ф. Вішнеўскі, Я. А. Юхо; пад агульнай рэд. А. Ф. Вішнеўскага. – 2-е выд., дап. – Мінск: Акадэмія МУС РБ, 2003. – С. 206–207.

16. Рэзалюцыя I з'езда КП(б)Б аб абвяшчэнні Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі 30 снежня 1918 г. // Вішнеўскі, А. Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі ў дакументах і матэрыялах : (Са старажытных часоў да нашых дзён) : вучэб. дапаможнік / А. Ф. Вішнеўскі, Я. А. Юхо; пад агульнай рэд. А. Ф. Вішнеўскага. – 2-е выд., дап. – Мінск: Акадэмія МУС РБ, 2003. – 205 с.

17. Сарокін, А. М. Покліч роднай зямлі. Канстытуцыі Беларусі Савецкай эпохі / А. М. Сарокін. – Мінск: Права і эканоміка, 2010. – 279 с.

18. Чудаков, М. Ф. Конституционный процесс в Беларуси (1447–1996 гг.) / М. Ф. Чудаков. – Минск: ред.-изд. центр Акад. управ. при Президенте Респ. Беларусь, 2004. – 327 с.

19. Юхо, Я. А. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі: дапаможнік: у 2 ч. Ч. 2 / Я. А. Юхо. – Мінск: РІВШ БДУ, 2003. – 275 с.

Тэма 7. Савецкая Беларусь у 20-я гады. Канстытуцыя БССР 1927 года

1. “Узбуйненне” БССР і змены ў адміністрацыйна-тэрытарыяльным падзеле.

2. Канстытуцыйнае замацаванне ўваходжання БССР у Савецкі Саюз.

3. Асновы грамадскага і дзяржаўнага ладу па Канстытуцыі БССР 1927 года.

4. Вышэйшыя і мясцовыя органы дзяржаўнай улады ў БССР.

Тэматыка рэфератаў

1. Першая Канстытуцыя СССР і падзел паўнамоцтваў Саюза і саюзных рэспублік.

2. Палітыка беларусізацыі.

Пытанні для самакантролю

1. Калі і пры якіх абставінах адбылося “узбуйненне” БССР?

2. Якія змены адбыліся ў адміністрацыйна-тэрытарыяльным падзеле?

3. Як будаваліся ўзаемаадносіны БССР з РСФСР да 1923 года?

4. Якія прапановы былі пра юрыдычнае афармленне ўзаемаадносін савецкіх рэспублік?

5. Кім і калі былі зацвержаны Дэкларацыя і Саюзны Дагавор аб утварэнні СССР?

6. Кім і калі была прынята Канстытуцыя СССР?

7. Як былі падзелены паўнамоцтвы саюзных рэспублік і СССР?

8. Якія змены былі ўнесены ў Канстытуцыю БССР пасля стварэння СССР?

9. Ахарактарызуйце асновы грамадскага і дзяржаўнага ладу па Канстытуцыі БССР 1927 года.

10. Якой была сістэма вышэйшых органаў дзяржаўнай улады па Канстытуцыі БССР 1927 года?

11. Якой была сістэма мясцовых органаў дзяржаўнай улады па Канстытуцыі БССР 1927 года?

Нарматыўныя крыніцы, дакументы і літаратура

1. Васілевіч, Р. А. Гісторыя канстытуцыйнага права Беларусі / Р. А. Васілевіч, Т. І. Доўнар, І. А. Юхо. – Мінск : ВТАА “Права і эканоміка”, 2001. – 363 с.

2. Вішнеўскі, А. Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі: вучэб. дапаможнік / А. Ф. Вішнеўскі. – Мінск: ВП “Экаперспектыва”, 2000. – 319 с.

3. Вішнеўскі, А. Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі ў дакументах і матэрыялах : (Са старажытных часоў да нашых дзён) : вучэб. дапаможнік / А. Ф. Вішнеўскі, Я. А. Юхо; пад агульнай рэд. А. Ф. Вішнеўскага. – 2-е выд., дап. – Мінск: Акадэмія МУС РБ, 2003. – 320 с.

4. Гісторыя беларускай дзяржаўнасці ў канцы XVIII–пачатку XXI ст. : у 2 кн. Кн. 1 / А. А. Каваленя [і інш.]; рэдкал.: А. А. Каваленя [і інш.]; Нац. акад. навук Беларусі, Ін-т гісторыі. – Мінск.: Беларус. навука, 2011. – 584 с.

5. Доўнар, Т. І. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі: вучэб. дапаможнік / Т. І. Доўнар. – Мінск: ДІКСТ БДУ, 2011. – 552 с.

6. Канстытуцыя БССР 1927 года // Васілевіч, Р. А. Гісторыя канстытуцыйнага права Беларусі / Р. А. Васілевіч, Т. І. Доўнар, І. А. Юхо. – Мінск: ВТАА “Права і эканоміка”, 2001. – С. 235–246.

7. Круталевіч, В. А. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі (1917–1945 гг.) : вучэб. дапаможнік / В. А. Круталевіч, І. А. Юхо. – Мінск: Беларуская навука, 2000. – 238 с.

8. Сарокін, А. М. Покліч роднай зямлі. Канстытуцыі Беларусі Савецкай эпохі / А. М. Сарокін. – Мінск: Права і эканоміка, 2010. – 279 с.

9. Чудаков, М. Ф. Конституционный процесс в Беларуси (1447–1996 гг.) / М. Ф. Чудаков. – Минск: ред.- изд. центр Акад. управ. при Президенте Респ. Беларусь, 2004. – 327 с.

10. Юхо, Я. А. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі: дапаможнік: у 2 ч. Ч. 2. / Я. А. Юхо. – Мінск: РІВШ БДУ, 2003. – 275 с.

Тэма 8. Дзяржава і права БССР у перыяд фарсіраванага будаўніцтва “сацыялізму” (1929–1941 гады)

1. Перадумовы прыняцця Канстытуцыі БССР 1937 года.
2. Канстытуцыя БССР 1937 года аб грамадскім і дзяржаўным уладкаванні БССР.
3. Канстытуцыя БССР 1937 года аб правах і абавязках грамадзян.
4. Парушэнні законнасці і рэпрэсіі на тэрыторыі Беларусі ў 30-х гадах.

Тэматыка рэфератаў

1. Барацьба з “нацыянал-дэмакратызмам” у 30-я гады.
2. Калектывізацыя на Беларусі.
3. Палітычныя рэпрэсіі на Беларусі і іх сучасная прававая ацэнка.

Пытанні для самакантролю

1. Назавіце перадумовы прыняцця Канстытуцыі БССР 1937 года.
2. Дайце агульную характарыстыку Канстытуцыі БССР 1937 года.
3. Пералічыце асноўныя палажэнні грамадскага ўладкавання па Канстытуцыі БССР 1937 года.
4. Якім было дзяржаўнае ўладкаванне па Канстытуцыі БССР 1937 года?
5. Пералічыце правы і абавязкі грамадзян, замацаваныя ў Канстытуцыі БССР 1937 года.

6. Якія змены адбыліся ў выбарчым праве?
7. Ахарактарызуйце сістэму органаў дзяржаўнай улады і кіравання па Канстытуцыі БССР 1937 года.
8. Калі адбываліся асноўныя хвалі рэпрэсій на Беларусі?
9. Якімі органамі і на падставе якіх нарматыўных актаў ажыццяўляліся рэпрэсіі?

Нарматыўныя крыніцы, дакументы і літаратура

1. Адамушка, У. І. Палітычныя рэпрэсіі 20–50-х гадоў на Беларусі / У. І. Адамушка. – Мінск: Беларусь, 1994. – 158 с.
2. Васілевіч, Р. А. Гісторыя канстытуцыйнага права Беларусі / Р. А. Васілевіч, Т. І. Доўнар, І. А. Юхо. – Мінск: ВТАА “Права і эканоміка”, 2001. – 363 с.
3. Вішнеўскі, А. Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі: вучэб. дапаможнік / А. Ф. Вішнеўскі. – Мінск: ВП “Экаперспектыва”, 2000. – 319 с.
4. Вішнеўскі, А. Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі ў дакументах і матэрыялах : (Са старажытных часоў да нашых дзён) : вучэб. дапаможнік / А. Ф. Вішнеўскі, Я. А. Юхо; пад агульнай рэд. А. Ф. Вішнеўскага. – 2-е выд., дап. – Мінск: Акадэмія МУС РБ, 2003. – 320 с.
5. Вішнеўскі, А. Ф. Палітыка-прававы рэжым савецкай дзяржавы (1917–1953 гг.) / А. Ф. Вішнеўскі. – Мінск: Тэсей, 2003. – 224 с.
6. Гісторыя беларускай дзяржаўнасці ў канцы XVIII–пачатку XXI ст.: у 2 кн. Кн. 1 / А. А. Каваленя [і інш.]; рэдкал.: А. А. Каваленя [і інш.]; Нац. акад. навук Беларусі, Ін-т гісторыі. – Мінск: Беларус. навука, 2011. – 584 с.
7. Доўнар, Т. І. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі: вучэб. дапаможнік / Т. І. Доўнар. – Мінск: ДІКСТ БДУ, 2011. – 552 с.
8. Канвэр сьмерці: Дакументы. Сьведчаньні. Успаміны. / укладальнік і аўтар камэнтараў Ігар Кузьняцоў. – Менск: Наша Ніва, 1997. – 366 с.
9. Васілевіч, Р. А. Канстытуцыя БССР 1937 года // Васілевіч, Р. А. Гісторыя канстытуцыйнага права Беларусі / Р. А. Васілевіч, Т. І. Доўнар, І. А. Юхо. – Мінск : ВТАА “Права і эканоміка”, 2001. – С. 246–259.
10. Касцюк, М. П. Бальшавіцкая сістэма ўлады на Беларусі / М. П. Касцюк. – Мінск: Экаперспектыва, 2000. – 308 с.

11. Круталевіч, В. А. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі (1917–1945 гг.) : вучэб. дапаможнік / В. А. Круталевіч, І. А. Юхо. – Мінск: Беларуская навука, 2000. – 238 с.

12. Протыко, Т. С. Становление советской тоталитарной системы в Беларуси 1917–1941 / Т. С. Протыко. – Минск: Тесей, 2002. – 688 с.

13. Сарокін, А. М. Покліч роднай зямлі. Канстытуцыі Беларусі Савецкай эпохі / А. М. Сарокін. – Мінск: Права і эканоміка, 2010. – 279 с.

14. Чудаков, М. Ф. Конституционный процесс в Беларуси (1447–1996 гг.) / М. Ф. Чудаков. – Минск: Ред. изд. центр Акад. управ. при Президенте Респ. Беларусь, 2004. – 327 с.

15. Юхо, Я. А. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі: дапаможнік: у 2 ч. Ч. 2 / Я. А. Юхо. – Мінск: РІВШ БДУ, 2003. – 275 с.

Тэма 9. Грамадска-палітычнае развіццё і права БССР у пасляваенны перыяд (другая палова 40-х гадоў – 80-я гады)

1. Прычыны і перадумовы прыняцця Канстытуцыі БССР 1978 года.

2. Канстытуцыя аб асновах грамадскага ладу і палітыкі БССР.

3. Пашырэнне правоў, свабод і абавязкаў грамадзян БССР.

4. Канстытуцыя БССР 1978 года аб нацыянальна-дзяржаўным і адміністрацыйна-тэрытарыяльным уладкаванні, органах дзяржаўнай улады і кіравання.

Тэматыка рэфератаў

1. Міжнародная дзейнасць БССР у пасляваенны перыяд.

2. Дзяржаўнае будаўніцтва ў савецкай Беларусі ў пасляваенны перыяд.

Пытанні для самакантролю

1. Назавіце перадумовы прыняцця Канстытуцыі БССР 1978 года.

2. Дайце агульную характарыстыку Канстытуцыі БССР 1978 года.

3. Якія главы былі ўключаныя ў структуру раздзела “Асновы грамадскага ладу і палітыкі Беларускай ССР”?

4. Якія правы, свабоды і абавязкі грамадзян БССР былі замацаваны ў Канстытуцыі?

5. Назавіце асноўныя палажэнні нацыянальна-дзяржаўнага ўладкавання па Канстытуцыі БССР 1978 года.

6. Пералічыце асноўныя палажэнні адміністрацыйна-тэрытарыяльнага ўладкавання па Канстытуцыі БССР 1978 года.

7. Якой была сістэма і кампетэнцыя органаў дзяржаўнай улады і кіравання па Канстытуцыі БССР 1978 года?

Нарматыўныя крыніцы і літаратура

1. Бровка, Ю. П. Международная правосубъектность БССР / Ю. П. Бровка. – Минск: Наука и техника, 1967. – 164 с.

2. Бровка, Ю. П. Белорусская ССР – суверенный участник международного общения / Ю. П. Бровка. – Минск: Наука и техника, 1974. – 184 с.

3. Васілевіч, Р. А. Гісторыя канстытуцыйнага права Беларусі / Р. А. Васілевіч, Т. І. Доўнар, І. А. Юхо. – Мінск: ВТАА “Права і эканоміка”, 2001. – 363 с.

4. Вішнеўскі, А.Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі: вучэб. дапаможнік / А. Ф. Вішнеўскі. – Мінск: ВП “Экаперспектыва”, 2000. – 319 с.

5. Вішнеўскі, А. Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі ў дакументах і матэрыялах : (Са старажытных часоў да нашых дзён) : вучэб. дапаможнік / А. Ф. Вішнеўскі, Я. А. Юхо; пад агульнай рэд. А. Ф. Вішнеўскага. – 2-е выд., дап. – Мінск: Акадэмія МУС РБ, 2003. – 320 с.

6. Гісторыя беларускай дзяржаўнасці ў канцы XVIII–пачатку XXI ст.: у 2 кн. Кн. 2 / М. У. Смяховіч [і інш.]; рэдкал.: А. А. Каваленя [і інш.]; Нац. акад. навук Беларусі, Ін-т гісторыі. – Мінск: Беларус. навука, 2012. – 654 с.

7. Доўнар, Т. І. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі: вучэб. дапаможнік / Т. І. Доўнар. – Мінск: ДІКСТ БДУ, 2011. – 552 с.

8. Васілевіч, Р. А. Канстытуцыя БССР 1978 года // Васілевіч, Р. А. Гісторыя канстытуцыйнага права Беларусі / Р. А. Васілевіч, Т. І. Доўнар, І. А. Юхо. – Мінск : ВТАА “Права і эканоміка” , 2001. – С. 259–286.

9. Конституция (Основной Закон) Белорусской Советской Социалистической Республики. – Минск: Беларусь, 1978. – 63 с.

10. Сарокін, А. М. Покліч роднай зямлі. Канстытуцыі Беларусі Савецкай эпохі / А. М. Сарокін. – Мінск: Права і эканоміка, 2010. – 279 с.

11. Снапкоўскі, У. Е. Знешняя палітыка Рэспублікі Беларусь: курс лекцый / У. Е. Снапкоўскі. – Мінск: БДУ, 2007. – 183 с.

12. Чудаков, М. Ф. Конституционный процесс в Беларуси (1447–1996 гг.) / М. Ф. Чудаков. – Минск: Ред.-изд. центр Акад. управ. при Президенте Респ. Беларусь, 2004. – 327 с.

13. Юхо, Я. А. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі: дапаможнік: у 2 ч. Ч. 2 / Я. А. Юхо. – Мінск: РІВШ БДУ, 2003. – 275 с.

Тэма 10. Беларусь на шляху да прававой дзяржавы

Заняткі 1

1. Абвяшчэнне дзяржаўнага суверэнітэту БССР.
2. Дэкларацыя аб дзяржаўным суверэнітэце БССР і наданне ёй статусу канстытуцыйнага закона.
3. Распрацоўка і прыняцце Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь.

Тэматыка рэфератаў

1. Праблемы дэмакратызацыі грамадства ў 90-я гады ХХ стагоддзя.
2. Стварэнне органаў дзяржаўнай улады Рэспублікі Беларусь.

Пытанні для самакантролю

1. Назавіце гістарычныя перадумовы абвяшчэння незалежнасці БССР.
2. Дайце гісторыка-прававую ацэнку Дэкларацыі аб дзяржаўным суверэнітэце БССР.
3. Калі і пры якіх абставінах Дэкларацыі быў наданы статус канстытуцыйнага закону?
4. Якія змены адбыліся ў заканадаўстве Рэспублікі Беларусь пасля абвяшчэння яе незалежнасці?
5. Назавіце гістарычныя перадумовы прыняцця Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь.
6. Назавіце асноўныя спрэчныя пытанні пры распрацоўцы праекта Канстытуцыі.
7. Колькі доўжылася праца над праектам Канстытуцыі?
8. Калі і кім была прынята Канстытуцыя Рэспублікі Беларусь?

Нарматыўныя крыніцы, дакументы і літаратура

1. Василевич, Г. А. Конституционное право Республики Беларусь: учебник / Г. А. Василевич. – Минск: Книжный Дом; Интерпрессервис, 2003. – 832 с.

2. Василевич, Г. А. Белорусское государство на рубеже веков / Г. А. Василевич. – 3-е изд., доп. — Минск: Право и экономика, 2008. – 455 с.

3. Васілевіч, Р. А. Гісторыя канстытуцыйнага права Беларусі / Р. А. Васілевіч, Т. І. Доўнар, І. А. Юхо. – Мінск : ВТАА “Права і эканоміка”, 2001. – 363 с.

4. Вішнеўскі, А. Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі: вучэб. дапаможнік / А. Ф. Вішнеўскі. – Мінск: ВП “Экаперспектыва”, 2000. – 319 с.

5. Вішнеўскі, А. Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі ў дакументах і матэрыялах : (Са старажытных часоў да нашых дзён) : вучэб. дапаможнік / А. Ф. Вішнеўскі, Я. А. Юхо; пад агульнай рэд. А. Ф. Вішнеўскага. – 2-е выд., дап. – Мінск: Акадэмія МУС РБ, 2003. – 320 с.

6. Гісторыя беларускай дзяржаўнасці ў канцы XVIII–пачатку XXI ст.: у 2 кн. Кн. 2 / М. У. Смяховіч [і інш.]; рэдкал.: А. А. Каваленя [і інш.]; Нац. акад. навук Беларусі, Ін-т гісторыі. – Мінск: Беларус. навука, 2012. – 654 с.

7. Доўнар, Т. І. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі: вучэб. дапаможнік / Т. І. Доўнар. – Мінск: ДІКСТ БДУ, 2011. – 552 с.

8. Дэкларацыя Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь “Аб дзяржаўным суверэнітэце Рэспублікі Беларусь” // Вішнеўскі, А. Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі ў дакументах і матэрыялах : (Са старажытных часоў да нашых дзён) : вучэб. дапаможнік / А. Ф. Вішнеўскі, Я. А. Юхо; пад агульнай рэд. А. Ф. Вішнеўскага. – 2-е выд., дап. – Мінск: Акадэмія МУС РБ, 2003. – С. 252–256.

9. Закон Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі “Аб наданні статуса канстытуцыйнага закона Дэкларацыі Вярхоўнага Савета Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі “Аб дзяржаўным суверэнітэце Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі” // Вішнеўскі, А. Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі ў дакументах і матэрыялах : (Са старажытных часоў да нашых дзён) : вучэб. дапаможнік / А. Ф. Вішнеўскі, Я. А. Юхо; пад агульнай рэд. А. Ф. Вішнеўскага. – 2-е выд., дап. – Мінск: Акадэмія МУС РБ, 2003. – С. 261–262.

10. Васілевіч, Р. А. Закон Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі ад 27.02.1991 г. “Аб асноўных прынцыпах народаўладдзя ў Беларускай ССР” // Васілевіч, Р. А. Гісторыя канстытуцыйнага права Беларусі / Р. А. Васілевіч, Т. І. Доўнар, І. А. Юхо. – Мінск: ВТАА “Права і эканоміка”, 2001. – С. 319–321.

11. Канстытуцыя Рэспублікі Беларусь: Прынята на трынаццатай сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь дванаццатага склікання 15 сакавіка 1994 года. – Мінск: Палымя, 1994. – 30 с.

12. Курьянович, А. В. Конституция независимой Беларуси: разработка, проекты, принятие: монография / А. В. Курьянович. – Минск: Тесей, 2010. – 176 с.

13. Чудаков, М. Ф. Конституционный процесс в Беларуси (1447–1996 гг.) / М. Ф. Чудаков. – Минск: ред.-изд. центр Акад. управ. при Президенте Респ. Беларусь, 2004. – 327 с.

14. Юхо, Я. А. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі: дапаможнік: у 2 ч. Ч. 2 / Я. А. Юхо. – Мінск: РІВШ БДУ, 2003. – 275 с.

Заняткі 2

1. Гісторыка-прававая характарыстыка Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь 1994 года і вопыт яе прымянення.

2. Канстытуцыйны рэферэндум 14 мая 1995 года.

3. Канстытуцыйны рэферэндум 1996 года.

4. Канстытуцыйны рэферэндум 17 кастрычніка 2004 года.

Тэматыка рэфератаў

1. Развіццё заканадаўства аб рэферэндуме ў Рэспубліцы Беларусь.

2. Канстытуцыйная рэформа 1996 года.

Пытанні для самакантролю

1. Якія прынцыпы былі пакладзены ў аснову Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь?

2. Якія з асноў канстытуцыйнага ладу патрапілі ў Асноўны закон упершыню ў гісторыі канстытуцыйнага права нашай дзяржавы?

3. Якім чынам у Канстытуцыі 1994 года быў рэалізаваны прынцып падзелу ўладаў?

4. Ахарактарызуйце прававы статус Вярхоўнага Савета па Канстытуцыі 1994 года.

5. Пералічыце пытанні, якія выносіліся на рэферэндум 14 мая 1995 года.

6. Сфармулюйце прычыны, якія абумовілі неабходнасць унясення змяненняў і дапаўненняў у Канстытуцыю Рэспублікі Беларусь 1994 года.

7. Назавіце суб'ектаў, якія ініцыявалі ўключэнне пытанняў у формулу рэферэндума 1996 года.

8. Перылічыце пытанні, якія выносіліся на рэферэндум 1996 года.

9. Якія змяненні і дапаўненні былі ўнесены ў Канстытуцыю 1994 года пасля лістападаўскага рэферэндума 1996 года?

Нарматыўныя крыніцы, дакументы і літаратура

1. Василевич, Г. А. Конституционное право Республики Беларусь: учебник / Г. А. Василевич. – Минск: Книжный Дом; Интерпрессервис, 2003. – 832 с.

2. Василевич, Г. А. Белорусское государство на рубеже веков / Г. А. Василевич. – 3-е изд., доп. — Минск: Право и экономика, 2008. – 455 с.

3. Васілевіч, Р. А. Гісторыя канстытуцыйнага права Беларусі / Р. А. Васілевіч, Т. І. Доўнар, І. А. Юхо. – Мінск : ВТАА “Права і эканоміка”, 2001. – 363 с.

4. Василевич, Г. А. Референдумы в Беларуси и ее путь к независимости в конце XX столетия / Г. А. Василевич. – Минск: “Молодежное научное общество”, 2001. – 156 с.

5. Вішнеўскі, А. Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі: вучэб. дапаможнік / А. Ф. Вішнеўскі. – Мінск: ВП “Экаперспектыва”, 2000. – 319 с.

6. Вішнеўскі, А. Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі ў дакументах і матэрыялах : (Са старажытных часоў да нашых дзён) : вучэб. дапаможнік / А. Ф. Вішнеўскі, Я. А. Юхо; пад агульнай рэд. А. Ф. Вішнеўскага. – 2-е выд., дап. – Мінск: Акадэмія МУС РБ, 2003. – 320 с.

7. Гісторыя беларускай дзяржаўнасці ў канцы XVIII–пачатку XXI ст. : у 2 кн. Кн. 2 / М. У. Смяховіч [і інш.]; рэдкал.:

А. А. Каваленя [і інш.]; Нац. акад. навук Беларусі, Ін-т гісторыі. – Мінск: Беларус. навука, 2012. – 654 с.

8. Доўнар, Т. І. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі: вучэб. дапаможнік / Т. І. Доўнар. – Мінск: ДІКСТ БДУ, 2011. – 552 с.

9. Канстытуцыя Рэспублікі Беларусь: Прынята на трынаццатай сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь дванаццатага склікання 15 сакавіка 1994 года. – Мінск: Палымя, 1994. – 30 с.

10. Канстытуцыя Рэспублікі Беларусь (са змяненнямі і дапаўненнямі). Конституция Республики Беларусь (с изменениями и дополнениями): Афіцыйнае выданне. – Мінск: Беларусь, 2007. – 160 с.

11. Чудаков, М. Ф. Конституционный процесс в Беларуси (1447–1996 гг.) / М. Ф. Чудаков. – Минск: ред.-изд. центр Акад. управ. при Президенте Респ. Беларусь, 2004. – 327 с.

12. Юхо, Я. А. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі: дапаможнік: у 2 ч. Ч. 2 / Я. А. Юхо. – Мінск: РІВШ БДУ, 2003. – 275 с.

Заняткі 3

1. Асноўныя накірункі і этапы рэалізацыі судова-прававой рэформы ў Рэспубліцы Беларусь.

2. Кадыфікацыя і сістэматызацыя заканадаўства ў Рэспубліцы Беларусь.

3. Стварэнне і эвалюцыя Садружнасці Незалежных Дзяржаў.

4. Асноўныя этапы беларуска-расійскай інтэграцыі.

Пытанні для самакантролю

1. Дайце гісторыка-прававую ацэнку Канцэпцыі судова-прававой рэформы ў Рэспубліцы Беларусь.

2. Назавіце этапы рэалізацыі судова-прававой рэформы.

3. Колькі новых кодэксаў было прынята ў Рэспубліцы Беларусь?

4. Якім чынам вырашаецца задача сістэматызацыі абноўленага заканадаўства?

5. Якімі пагадненнямі і актамі было аформлена стварэнне Садружнасці Незалежных Дзяржаў?

6. Пералічыце важнейшыя дагаворы, падпісаныя ў ходзе беларуска-расійскай інтэграцыі.

7. Што ўяўляюць сабой кіруючыя органы Саюзнай дзяржавы?

Нарматыўныя крыніцы, дакументы і літаратура

1. Василевич, Г. А. Белорусское государство на рубеже веков / Г. А. Василевич. – 3-е изд., доп. – Минск: Право и экономика, 2008. – 455 с.

2. Вішнеўскі, А. Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі: вучэб. дапаможнік / А. Ф. Вішнеўскі. – Мінск: ВП “Экаперспектыва”, 2000. – 319 с.

3. Вішнеўскі, А. Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі ў дакументах і матэрыялах : (Са старажытных часоў да нашых дзён) : вучэб. дапаможнік / А. Ф. Вішнеўскі, Я. А. Юхо; пад агульнай рэд. А. Ф. Вішнеўскага. – 2-е выд., дап. – Мінск: Акадэмія МУС РБ, 2003. – 320 с.

4. Гісторыя беларускай дзяржаўнасці ў канцы XVIII–пачатку XXI ст.: у 2 кн. Кн. 2 / М. У. Смяховіч [і інш.]; рэдкал.: А. А. Каваленя [і інш.]; Нац. акад. навук Беларусі, Ін-т гісторыі. – Мінск: Беларус. навука, 2012. – 654 с.

5. Дагавор аб стварэнні Супольнасці Беларусі і Расіі // Вішнеўскі, А. Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі ў дакументах і матэрыялах : (Са старажытных часоў да нашых дзён) : вучэб. дапаможнік / А. Ф. Вішнеўскі, Я. А. Юхо; пад агульнай рэд. А. Ф. Вішнеўскага. – 2-е выд., дап. – Мінск: Акадэмія МУС РБ, 2003. – С. 268–273.

6. Доўнар, Т. І. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі: вучэб. дапаможнік / Т. І. Доўнар. – Мінск: ДІКСТ БДУ, 2011. – 552 с.

7. Снапкоўскі, У. Е. Знешняя палітыка Рэспублікі Беларусь: курс лекцый / У. Е. Снапкоўскі. – Мінск: БДУ, 2007. – 183 с.

8. Статут Саюза Беларусі і Расіі // Вішнеўскі, А. Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі ў дакументах і матэрыялах : (Са старажытных часоў да нашых дзён) : вучэб. дапаможнік / А. Ф. Вішнеўскі, Я. А. Юхо; пад агульнай рэд. А. Ф. Вішнеўскага. – 2-е выд., дап. – Мінск: Акадэмія МУС РБ, 2003. – С. 278–296.

9. Судебная власть в Республике Беларусь и других государствах СНГ: международные рекомендации в области осуществления правосудия / Ю. И. Калашинский [и др.]; ред. В. Г. Голованов; сост.: Е. А. Войткевич, [и др.]; Администрация Президента Республики Беларусь, Национальный центр правовой информации Республики Беларусь. – Минск: НЦПИ, 2002. – 200 с.

10. Сукало, В. О. Судебная реформа в Республике Беларусь / В. О. Сукало // Судебные реформы в странах СНГ: сборник науч. статей / сост. Л. О. Зайцева, И. В. Кучвальская. – Минск: Тесей, 2005. – С. 7–15.

Рэкамендаваная літаратура

Асноўная

1. Аргучинцев, Г. К. История государства и права Республики Беларусь: в вопросах и ответах / Г. К. Аргучинцев. – 2-е изд. – Минск: Амалфея, 2014. – 216 с.
2. Васілевіч, Р. А. Гісторыя канстытуцыйнага права Беларусі / Р. А. Васілевіч, Т. І. Доўнар, І. А. Юхо. – Мінск : ВТАА “Права і эканоміка”, 2001. – 363 с.
3. Вішнеўскі, А. Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі: вучэб. дапаможнік / А. Ф. Вішнеўскі. – Мінск: ВП “Экаперспектыва”, 2000. – 319 с.
4. Вішнеўскі, А. Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі ў дакументах і матэрыялах : (Са старажытных часоў да нашых дзён) : вучэб. дапаможнік / А. Ф. Вішнеўскі, Я. А. Юхо; пад агульнай рэд. А. Ф. Вішнеўскага. – 2-е выд., дап. – Мінск: Акадэмія МУС РБ, 2003. – 320 с.
5. Довнар, Т. И. История государства и права Беларуси: учеб. пособие / Т. И. Довнар, Н. М. Юрашевич. – Минск: Академия управления при Президенте РБ, 2005. – 317 с.
6. Доўнар, Т. І. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі: вучэб. дапаможнік / Т. І. Доўнар. – Мінск: ДІКСТ БДУ, 2011. – 552 с.
7. История государства и права славянских народов : учеб. пособие / авт.-сост. И. Н. Кузнецов. – 3-е изд., стер. – Минск: Новое знание, 2007. – 587 с.
8. Круталевіч, В. А. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі (1917–1945 гг.): вучэбны дапаможнік / В. А. Круталевіч, І. А. Юхо. – Мінск: Беларуская навука, 2000. – 238 с.
9. Кузнецов, И. Н. История государства и права Беларуси: пособие / И. Н. Кузнецов, В. А. Шелкопляс. – Минск: Тесей, 2004. – 320 с.
10. Статут Великокого княжества Литовского 1529 г. / под ред. К. И. Яблонскаса. – Минск: Изд-во Академии Наук БССР, 1960. – 253 с.
11. Доўнар, Т. І. Статут Вялікага княства Літоўскага 1566 года / Т. І. Доўнар, У. М. Сатолін, Я. А. Юхо; рэдкал.: Т. І. Доўнар [і інш.]. – Мінск: Тэсей, 2003. – 352 с.
12. Статут Вялікага княства Літоўскага 1588 / [пераклад на сучасную беларускую мову А. С. Шагун]. – Мінск: Беларусь, 2010. – 206 с.
13. Юхо, Я. А. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі: вучэб. дапаможнік : у 2 ч. Ч. 1 / Я. А. Юхо. – Мінск: РІВШ БДУ, 2000. – 352 с.

14. Юхо, Я. А. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі: дапаможнік: у 2 ч. Ч. 2 / Я. А. Юхо. – Мінск: РІВШ БДУ, 2003. – 275 с.

Дадатковая

1 Беларускія летапісы і хронікі: пер. са старажытнарускай, старабеларус. і польск. / уклад. У. Арлова; прадм. В. Чамярыцкага. – Мінск: Беларускі кнігазбор, 1997. – 432 с.

2 Белорусское законодательство о суде, прокуратуре, адвокатуре и органах охраны общественного порядка (1919–1991) / сост. В. Н. Бибило. – Минск: ГИУСТ БГУ, 2011. – 464 с.

3 Василевич, Г. А. Белорусское государство на рубеже веков / Г. А. Василевич. – 3-е изд., доп. – Минск: Право и экономика, 2008. – 455 с.

4 Вішнеўская, І. У. Палітычная і прававая думка Беларусі на мяжы еўрапейскіх цывілізацый (IX – пачатак XXI стст): манаграфія / І. У. Вішнеўская. – Мінск: Тэсэй, 2008. – 296 с.

5 Вішнеўскі, А. Ф. Палітыка-прававы рэжым савецкай дзяржавы (1917–1953 гг.) / А. Ф. Вішнеўскі. – Мінск: Тэсей, 2003. – 224 с.

6 Владимирский-Буданов, М. Ф. Обзор истории русского права / М. Ф. Владимирский-Буданов. – Ростов-на-Дону: Изд-во «Феникс», 1995. – 640 с.

7 Вялікае княства Літоўскае: у 2 т. / рэдкал.: Г. П. Пашкоў (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск: БелЭн, 2005. – Т. 1: Абаленскі – Кадэнцыя / З.Э. Герасімовіч [і інш.]. – 2005. – 688 с.

8 Вялікае княства Літоўскае: у 2 т. / рэдкал.: Г. П. Пашкоў (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск: БелЭн, 2007. – Т. 2: Кадэцкі корпус / З. Э. Герасімовіч [і інш.]. – 2007. – 792 с.

9 Гісторыя беларускай дзяржаўнасці ў канцы XVIII–пачатку XXI ст.: у 2 кн. Кн. 1 / А. А. Каваленя [і інш.]; рэдкал.: А. А. Каваленя [і інш.]; Нац. акад. навук Беларусі, Ін-т гісторыі. – Мінск: Беларус. навука, 2011. – 584 с.

10 Гісторыя беларускай дзяржаўнасці ў канцы XVIII–пачатку XXI ст.: у 2 кн. Кн. 2 / М. У. Смяховіч [і інш.]; рэдкал.: А. А. Каваленя [і інш.]; Нац. акад. навук Беларусі, Ін-т гісторыі. – Мінск: Беларус. навука, 2012. – 654 с.

11 Гісторыя палітычнай і прававой думкі Беларусі XVI–XVIII ст. : хрэстаматыя / [аўт.-склад. Т. І. Доўнар, Ю. П. Доўнар, Л. Л. Голубева]; пад рэд. Т. І. Доўнар. – Мінск: БДУ, 2004. – 207 с.

12 Дагаворы і граматы як крыніцы беларускага феадальнага права : дапаможнік для студ. юрыд. фак. / Я. Юхо [і інш.]; БДУ.– Мінск: БДУ, 2000. – 128 с.

13 Довнар, Т. И. Государство и право Беларуси в XIV–XVI веках : учеб. пособие / Т. И. Довнар, В. А. Шелкопляс. – Минск: [Академия милиции МВД РБ], 1993. – 32 с.

14 Доўнар, Т. І. Помнікі права Беларусі феадальнага перыяду : курс лекцый / Т. І. Доўнар. – Мінск: ІСЗ, 2001. – 312 с.

15 Довнар-Запольский, М. В. История Белоруссии / М. В. Довнар-Запольский. – Минск: Беларусь, 2003. – 680 с.

16 Доўнар-Запольскі, М. В. Асновы дзяржаўнасці Беларусі / М. В. Доўнар-Запольскі. – Мінск: ВПП Дзяржэканомплана Рэсп. Беларусь, 1994. – 23 с.

17 Ігнатоўскі, У. М. Кароткі нарыс гісторыі Беларусі / У. М. Ігнатоўскі. – Мінск: Беларусь, 1991. – 190 с.

18 Касцюк, М. П. Бальшавіцкая сістэма ўлады на Беларусі / М. П. Касцюк. – Мінск: Экаперспектыва, 2000. – 308 с.

19 Круталевич, В. А. Очерки истории государства и права Беларуси / В. А. Круталевич; под ред. Г. Никитенко, Д. И. Широканова; Ин-т гос-ва и права НАН Беларуси. – Минск: Право и экономика, 2007. – 822 с.

20 Круталевич, В. А. Очерки истории государства и права Беларуси / В. А. Круталевич; под науч. ред. П. Г. Никитенко, Д. И. Широканова. – Минск: Право и экономика, 2009. – 252 с.

21 Малиновский, В. И. История белорусской государственности / В. И. Малиновский. – Минск: Беларусь, 2003. – 199 с.

22 Мартинович, И. И. Адвокатура Беларуси: история и современность / И. И. Мартинович. – Минск: Тесей, 2002. – 176 с.

23 Мартинович, И. И. История суда в Белорусской ССР (1917–1960 гг.) / И. И. Мартинович. Мінск, 1961. – 173 с.

24 Місарэвіч, Н. В. Магдэбургскае права на Беларусі / Н. В. Місарэвіч; навук. рэдактар М. У. Сільчанка. – Гродна: ГрДУ, 2003. – 107 с.

25 Нарыс гісторыі беларускай дзяржаўнасці: XX стаггодзе / М. П. Касцюк [і інш.]; рэдкал.: А. А. Каваленя [і інш.]; Нац. акад. навук Беларусі, Ін-т гісторыі. – Мінск: Беларус. навука, 2008. – 615 с.

26 Органы государственного управления БССР (1919–1944). – Минск: Наука и техника, 1968. – 328 с.

27 Очерки по истории государства и права БССР. Вып. 1 / отв. ред. И. А. Юхо. – Минск: Изд-во Белгосуниверситета, 1958. – 241 с.

28 Очерки истории государства и права БССР. Вып. 2 / отв. ред. И. А. Юхо. – Минск: Изд. БГУ, 1969. – 382 с.

- 29 Пичета, В. И. Белоруссия и Литва XV–XVI вв./ В. И. Пичета. – М.: Изд-во Акад. Наук СССР, 1961. – 815 с.
- 30 Помнікі гісторыі права Беларусі [Электронны рэсурс] : тэматычны банк дадзеных прававой інфармацыі / Нац. цэнтр прававой інфармацыі Рэсп. Беларусь, Прэзідэнцкая бібліятэка Рэсп. Беларусь. – Мінск: НЦП. 2009. – Режим доступа: <http://ncpi.gov.by> – Загл. с экрана.
- 31 Прокуратура Республики Беларусь. 1922–1997 / сост.: О. А. Божелко, В. М. Валюшко. – Минск: Белфранс, 1997. – 213 с.
- 32 Протыко, Т. С. Становление советской тоталитарной системы в Беларуси 1917–1941 / Т. С. Протыко. – Минск: Тесей, 2002. – 688 с.
- 33 Рассадин, С. Е. Государственные символы Беларуси: исторические истоки и судьбы герба и флага / С. Е. Рассадин; науч. ред. В. А. Теплова. — Минск: Беларусь, 2009. – 111 с.
- 34 Сарокін, А. М. Покліч роднай зямлі. Канстытуцыі Беларусі Савецкай эпохі / А. М. Сарокін. – Мінск: Права і эканоміка, 2010. – 279 с.
- 35 Сільчанка, М. У. Асноўныя этапы беларускай дзяржаўнасці / М. У. Сільчанка, І. А. Басюк. – Гродна: ГДУ імя Я. Купалы, 1995. – 122 с.
- 36 Сільчанка М. У. Гісторыя мясцовага самакіравання на Беларусі / М. У. Сільчанка, Н. В. Місарэвіч. – Гродна: ГрДУ, 2000. – 54 с.
- 37 Снапкоўскі, У. Е. Знешняя палітыка Рэспублікі Беларусь: курс лекцый / У. Е. Снапкоўскі. – Мінск: БДУ, 2007. – 183 с.
- 38 Чудаков, М. Ф. Конституционный процесс в Беларуси (1447–1996 гг.) / М. Ф. Чудаков. – Минск: ред. изд. центр Акад. управ. при Президенте Респ. Беларусь, 2004. – 327 с.
- 39 Шалькевіч, М. Ф. Гісторыя палітычнай і прававой думкі Беларусі: Навучальны дапаможнік / М. Ф. Шалькевіч. – Мінск: Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт, 1999. – 200 с.
- 40 Юхо, І. А. Крыніцы беларуска-літоўскага права / І. А. Юхо. – Мінск: Беларусь, 1991. – 240 с.
- 41 Юхо, Я. А. Кароткі нарыс гісторыі дзяржавы і права Беларусі / Я. А. Юхо. – Мінск: Універсітэцкае, 1992. – 272 с.
- 42 Юхо, И. А. Правовое положение населения Белоруссии в XVI в. / И. А. Юхо. – Минск: Изд-во БГУ, 1978. – 141 с.

Вытворча-практычнае выданне

ГІСТОРЫЯ ДЗЯРЖАВЫ І ПРАВА БЕЛАРУСІ

Практычнае кіраўніцтва

Укладальнік **Нямкевіч** Ігар Віктаравіч

*Рэдактар В. І. Шкрэдава
Карэктар В. У. Калугіна*

Падпісана ў друк 31.11.2015. Фармат 60×84 1/16.
Папера афсетная. Рызаграфія. Умоўн. др. арк. 2,8.
Улік.-выд. арк. 3,1. Тыраж 25 экз. Заказ 706.

Выдавец і паліграфічнае выкананне:
установа адукацыі
“Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт
імя Францыска Скарыны”.

Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі выдаўца, вырабніка,
распаўсюджвальніка друкаваных выданняў № 1/87 ад 18.11.2013.
Спецыяльны дазвол (ліцэнзія) № 02330 / 450 ад 18.12.2013.
Вул. Савецкая, 104, 246019, Гомель.

